

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

Dissert. VIII. IV. Ad Titulos & Honores Augustorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

REPPLICANTI mihi hic in Urbe superiorum ætatum memoriam, subiit continuo animum prisca Caesarum Majestatis cogitatio. Mitto alia domina quondam gentium decora, quæ veteris elegantia studio incensum possent hic etiamnum delectare. Unum illud secretioris cujusdam horroris genio perfundebat, intuentem subinde antiquas illorum hominum imagines; ante quas profratos olim memineram Reges Regum, easdemque numinum instar, consensu quodam generis humani sacras. Hinc eam temporum felicitatem mihi tacitus gratulabar, quæ post longum tot sæculorum decursum, signatos adhuc hodie eorum vultus, eademque veteris fastigii insignia, in statuis aut Nummis antiquis, beata ac invidenda copia suppeditabat. Immo posteriorum eo majus hic agnoscebam beneficium, quo expressa in iis nomina ac titulos noveram, unde singuli dignosci etiamnum possent, & digito hic *Fulius*, ille *Augustus*, atque ita de cæteris, ad nostram ac posteritatis memoriam demonstrari.

DE TITULIS ET HONORIBUS AUGUSTORUM.

Equidem haud obscura circa TITULOS & HONORES Augustorum lux ex iisdem Nummis adfulget. Alios nempe ex iisdem nostri Candidatis Imperii, alios Imperatoribus ipsis tributos. Prioris generis nota CÆSARIS nomenclatio, quæ antea primi tantum fastigii, mox

mox etiam evasit secundi appellatio; ita tamen ut ab utroque sit retenta. Adhibitum nempe hoc discrimen in iisdem Nummis videas, ut quæ Augusti successoribus ad Vespasiani tempora, cognominis loco cedebat; postea mutata sede, prænominis vicem ut plurimum occupavit, ac pro cognomento Augustorum liberis aut apparitoribus, ut eos vocat Ammianus, vulgo sit relicta. Unde qui ante imperium DOMITIANUS CÆSAR vel AURELIUS CÆSAR in Nummis vulgo appellantur, eodem adepti, CÆSAR DOMITIANUS, & CÆSAR AURELIUS, præter alios principatus titulos, in iisdem designantur. Quæ observatio eo etiam confert, ut originem adsequamur illius moris, quo divisa illa AUGUSTI & CÆSARIS nomina; & quem videas inter veteres ac recentiores controverti. Ita ut errare liqueat & Victorem Schotti, qui à Trajano Hadrianum adoptante inductam hanc *Cæsaris* eo sensu appellationem credit; & doctissimum Casaubonum, aliosque eruditos, qui è Spartiano colligunt, eandem ab Hadriano in Ælio Vero primum repertam; & Capitolinum denique qui eandem huic prærogativam tribuit, ut primus è designatis Imperii hæredibus *Cæsar* sit renuntiatus. Aperte certe iisdem repugnat cum Dio, qui Trajanum ipsum *Cæsarem* à Nerva in Senatu declaratum scribit, & alibi Vespasianum Imperatorem creatum à Senatu, Titum autem & Domitianum *Cæsares* tradit designatos; tum cum eodem Dione vel Suetonio, qui idem adserit de Domitiano; vel Tacitus, cui jam antea adscitus à Galba Piso *quatri-duo Cæsar* vocatur; quo nomine rursus eundem designari videas à Dione in Excerptis Constantinianis; vel Nummi denique qui perspicue Originem hujus moris indicant. Quum enim momentanea tantum fuerit hæc adoptio.

O o o o 3 adoptio.

I. -
 De Tituli
 Secundi Fa-
 stigi. Et ap-
 pellatione
 CÆSARIS.

L. LXVIII.

Lib. LXVI.

Hist. 1. 19.

Pag. 697.

Hist. iv. 40.

adoptio Pisonis in nomen *Cæsaris* adsumpti, nec tradita publicis eorundem temporum monumentis, (adeo etiam ut *de Pifone irritum* observat Tacitus, quod iusserant Patres sub Vespasiani principatu, de celebranda ejus memoria) hinc à Tito & Domitiano primum *Cæsaribus*, dein *Augustis*, usum hujus appellationis & dignitatis liquet ad eorum Successores transiisse. Haud obscure id videntur mihi evincere, cum mutata primum sedes nominis *Cæsaris* in Nummis Vespasiani, ut nempe IMP. CÆSAR VESPASIANUS AUG. in iis inscribatur, atque ita sequentes Augusti illius exemplo, pro quo superiores Galba, Nero, Claudius, alique, T. I. CLAUDIUS CÆSAR AUG. aut IMP. SER. GALBA, CÆS. AUG. in iisdem monumentis passim appellantur; tum clarius Domitiani Numismata, in quibus CÆSAR ante imperium vocatur. Quibus utique adscribendus rarissimus Nummus æreus sub Vespasiano percussus, cui similem etiam argenteum ab Occone descriptum videas, in cujus nempe anteriori parte illius effigies, in altera duæ figuræ equitantes, juxta sequens ectypum è Nummis Gazæ Medicæ expressum, cum inscriptione TITUS ET DOMITIANUS CÆSARES PRIN. JUVENTUTIS.

Ex cujus præclari Nummi inscriptione licet colligere. Primo inductum pridem hunc morem, ut in designatione *Cæsarum*, præter solita Congiaria & donativa, facti illius memoria cum eorum vultibus Nummis procederetur.

deretur. Hinc in inter prærogativas Cæsarum receptum, sicut præter luculentam Nummorum congeriem cum illorum imagine, aperte docet Herodianus, qui Severo tribuit, ut de Clodio Albino Cæsare à se renuntiato fidem faceret, νομίματα πὲρ αὐτῶν κρηναὶ ἐπέταξε. Lib. III.

Ψε, nummos cum ejus imagine signari permisit. Secundo, à Vespasiano aut à Senatu in illius gratiam institutam hanc CÆSARUM denominationem; quo firmaret in duobus filiis successionem, exemplo & iisdem verbis Augusti Caium & Lucium Nepotes adoptantis, cujus rei memoria obvio illius nummo itidem tradita, cum utriusque Cæsaris imagine & inscr. C. L. CÆSARES AUGUSTI F. COS. DESIG. PRINC. JUVENT. Adeo ut mirer observare doctissimum Casaubonum, quo inventum hoc *Cæsaris* pro designato imperii hærede Hadriano adfereret, eadem mente Augustum Caium & Lucium PRINCIPES JUVENTUTIS appellasse, quum tamen alteram CÆSARUM appellationem præterire ibi non debuerit, in quam eodem fine adscitos ab Augusto ex filia Nepotes constat. Hinc inter causas secessus Rhodiani à Tiberio delecti, eam refert Dio in Excerptis Valefianis, ὅτι μὴ καὶ ΚΑΙΣΑΡ Pag. 663. ἀπεδέχθη, quod CÆSAR etiam non esset renuntiatus. Tertio, omnino restituendam Spartiano antiquam lectionem, de *Ælio* vero dicendum est, qui tantum CÆSARIS nomen accepit, ubi male primo aut primus tantum contra rei veritatem & meliorum codicum fidem invexit ὁ πάλιν. Quarto, non per ἀεὶ λήψιν seu anticipationem, ut visum quibusdam eruditissimis, CÆSARIS nomen candidatis imperii ab Auctoribus quandoque tribui ante *Ælium* Verum; quod tamen revera serius ac sub eodem primum sit receptum. Immo præter fratres TITUM & DOMITIANUM, accedit iisdem Domitiani filius adhuc

adhuc infans CÆSAR salutatus, & post mortem Divis adscriptus; ut liquet ex Nummis Domitiæ Matris supra descriptis, DIVUS CÆSAR IMP. DOMITIANI F. & ad quem respexit alicubi Martialis,

L. III. Epig.

Suspicio has pueri Cæsaris esse nives.

De appellatione PRINCIPIS JUVENTUTIS.

Quinto non solum CÆSARIS, sed etiam PRINCIPIS JUVENTUTIS appellationem, symbolum fuisse futuræ successione; unde vulgo in Nummis & Marmoribus, utrumque Augustorum liberis aut hæredibus tributum videas. Hunc nempe titulum eo sensu in Caio & Lucio Cæsaribus ceptum; in Nerone & Druso, dein altero Nerone propagatum; in Tito & Domitiano renovatum; ac in reliquis dein Cæsaribus passim admissum, sicut Marco, Commodo, Geta, Diadumeniano, Philippo, Hostiliano, Herennio, Gallieno, Salonino, Salonino Valeriano, Carino Numeriano, Maximo, Galerio, Maximiano, usque infra Constantinorum tempora, veteres nummi ante oculos ponunt. Eundem certe & Constantino Magno tribuit Nummus Augustæ Reginae, & filio ejusdem Constantino Juniori, Nummus æreus maximus Gazæ Barbarinæ. Ita Tiberium Nepotem Imperatoris Tiberii, PRINCIPEM JUVENTUTIS renuntiatum adoptavit Caius, sed quem mox è medio sustulit. Nomen autem illud PRINCIPIS JUVENTUTIS seu ΕΡΥΘΑΕΡΟΝ, ut vocatur Arriano, nobilissimis adolescentibus Equestris ordinis, libera adhuc Republica concessum nemo nescit; Equites enim illis Principes Juventutis; ut Livius alicubi loquitur, quo etiam nomine Brutum & Curionem compellat in Epistolis Tullius: sicut alias omnium ordinum, & Cæsarianorum etiam Principes quosdam fuisse discimus ex priscis monumentis. Hinc qui in superiori nummo aliisque id genus Princeps Juventutis appel-

Dio. l. LIX.

Dissert. lib. III.

Lib. XLII. cap. 61.

appellatur Domitianus, Juvenali dictus alicubi, *Jam Satyr. iv.*
Princeps Equitum; quod minus commode interpretes,
per Magistrum Equitum interpretantur. Ita nempe
meus et in p. ad dictus Dioni in Excerptis M. Au- Pag. 104.
relius Cæsar designatus, h. e. *Princeps Juventutis*, in-
terprete Cl. Valefio, Capitolino autem *Sevir turmis E-* In M. Au-
quitum Romanorum. Hinc etiam per figuras Equestres relio.
designati vulgo in antiquis nummis illi *Principes Juven-*
tutis; nonnunquam etiam ut in nummis Neronis &
Commodi, cum inscr. **EQUESTER ORDO PRIN-**
CIPII JUVENT. Opportune itaque de Commodo
Lampridius, *Cooptatus inter tres solos Principes Juventutis,* In Com-
quum togam sumpsit. Quem locum, quod genuinum e- modo.
jus sensum non adsequerentur, de mendo suspectum
habuerunt doctissimi Interpretes. Hinc pro *tres solos*
emendabat Lipsius *troffulos*, qua voce antiquitus *Equi-*
tes designati. Acute sane, & eidem continuo suffragan-
tibus harum litterarum triumviris, Casaubono, Gru-
tero, Salmasio. At mihi liceat cum pace tantorum Vi-
rorum, ad sensum hic aliquantum cohibere. Mitto in-
solitum obsoletæ pridem vocis usum, ubi obvia & fa-
miliaris occurrebat. Hanc certe *Troffulorum* vocem pro
Equitibus ab oppido *Troffulo* deductam, à Gracchorum
temporibus antiquatam videre licet apud Plinium, L. xxxiii.
quibus jam pudebat multos eo nomine appellari, idque cap. 2.
ut existimat vir summus, propter vocis ambiguitatem,
qua vir mollis etiam ac delicatus (à Græco *νευρός*)
designabatur. Quid dicam supervacuum hic ejusdem
vocis usum? Neque enim alii Principes Juventutis
quam ex Equestri Ordine, ut parum necesse fuerit, &
præter receptum loquendi morem, dici Commodum
cooptatum inter Equites Principes Juventutis. Neque
magis opportuna aut necessaria ejusdem Salmasii e-

mendatio, *inter troffulos Princeps juventutis*; quo nempe unicus ea ætate princeps juventutis Commodus designetur. Præterquam enim quod eodem laborat incommodo, accedit aliud haud leve, quod vim vocis *cooptandi* non adtendisse videatur vir incomparabilis, quæ de adlecto in plurium Collegium, non de unico principe juventutis dici potuit. Ita cooptati à Collegis Pontifices Augures, Tribuni plebis apud rerum Romanarum Scriptores, de qua voce paullo infra. Nulla itaque, si quid judico, mutatione opus apud Lamprium, aut vocis pridem antiquatæ & omnino supervacuatæ notatione. Delecti nempe vulgo nobilissimi adolescententes Equestris Ordinis, qui *Principes Juventutis* appellarentur. Ejusdem designationis & ordinis, ut modo videbamus, Seviri turmis Equitum Romanorum, quorum frequens mentio in Lapidibus antiquis. Talis Commodi hujus parens Marcus à Pio designatus, neque unicus tamen sed inter plures quod ratio nominis docet, & præterea facile è Capitolino discas, & *Sevirum Turmis Equitum Romanorum jam Consulem designatum creavit & edenti CUM COLLEGIS Sevirales ludos adfedit. Collegæ* itaque Marco in illo Seviratu, inter quos à Pio adlectus. Ita Commodus cum rogam virilem sumeret (non ut Caius aut Lucius Cæsares, præter morem, *necdum posita puerili prætexta*) inter Principes Juventutis cooptatus, qui non plures quam tres existisse dicuntur. Neque insolitum hunc numerum colligas præterea ex præclaro Getæ Nummo, in quo tres figuræ Equestres occurrunt cum inscr. *PRINC. JUVENT.* Immo haud incommode rationem illius numeri eruere mihi videor. Seviri nempe, quod vel nomen arguit, sex numero totidem Turmis Equitum Romanorum præfecti. Distincte vero iidem juxta La-
pides

Tacit. ann.
l. 3.

pides antiquos in Seniores & Juniores; adeo ut tres è Junioribus constarent, qui vulgo tradito è veteri Rep. titulo ac more, *Principes Juventutis*, dicti. In eo autem seu plurium seu trium Collegio facile credimus primas obtinuisse, seu quasi Principum Principem existitisse filium & successorem Augusti. Quo respexisse etiam videtur Curtius, ubi Alexandrum de Philota Romano more induxit loquentem, *Equitatu optima exercitus parti, Principibus nobilissima juventutis unum profeci.* Idem vero Tullio nuncupati *signiferi Juventutis*, ut in Oratione pro L. Sylla, *cum signifer esset Juventutis*, (sicut alibi *signifer seditionis*, eidem dictus de illius duce seu principe) quod certe egregie rursus illustrant ii Nummi in quibus vulgo figura stans cum duobus signis legionis, & inscr. **PRINCIPI JUVENTUTIS**. Quibus etiam adscribendus Nummus ejusdem Commodi, in quo manus junctæ cum Signo militari, & eadem inscriptio *Principis Juventutis*, Illud vero paullatim receptum videas, ut destinati ad imperium successores primo *Principes Juventutis*, dein *Cæsares* renuntiarentur; ut vel ex Claudiano colligas tradente de Honorio,

*Nec dilatatus honos, mutatus Principe Cæsar
Protinus aquaris fratri.*

De iv. Conf.
Honor.

Ita **NOBILISSIMI** titulus, iisdem Cæsaribus, passim etiam in antiquis Nummis adnexus occurrit à Philippi Junioris temporibus, quamquam & jam ante Maximini filio eundem tribuat vetus Lapis, **C. JULIUS VERUS MAXIMUS NOBILISS. CÆSAR PRINCEPS JUVENT.** immo ex aliis etiam liqueat à Trajano repetendam ejus originem, & ab ævo Commodi, quo idem adhuc Cæsar **PONTIFEX NOBILISSIMUS** vocatur. Quod illustrat etiam obvius ejusdem

De titulo
NOBILISSIMI.

Thef. Grut.
CLVIII. 4.

Id. cxxlvi.

Id. cclix. 6.

Pppp 2 Com-

Commodi nummus cum inscr. NOBILITAS AUG. At distincta postea illa NOBILISSIMI & CÆSARIS nomina, ac sub Byzantinis Imperatoribus peculiaris NOBILISSIMI dignitas instituta, ut viderunt jam viri docti. Græcis eadem dicta, ut Philostorgio,

Hist. Eccl. l. xii. c. 10. *Ἐπιφανεστὴ ἀξία, & Ἐπιφανεστῶν Nobilissimi*; sicut præter alios aperte docet alibi idem auctor, apud quem Jovianus filium *Ἐπιφανεστῶν, ἢ ὡς ἐξ Ἑπιφανοῦς τὸ ΝΩΒΕΛΙΣΣΙΜΟΝ ἀναγορεύει*. Unde, ut obiter hoc dicam,

Valerium Constantium dictum in Marmore Arundeliano, ἢ *Ἐπιφανεστῶν Καίσαρα*, doctissimus interpres minus accurate *Illustrissimum Cæsarem* vertit, qui ex recepto titulo ac more, *Nobilissimus* dici debuisset. Ita hujus Valerii nepotem Constantium, juxta Delmatium, & Hannibalianum, ob adgnationem *Νωβελισσίου* dignitatem hæctos tradentem videas Zoosimum. Factum vero

Lib. II. paullatim, ut inter Augustorum liberos, alii *Cæsares*, alii *Nobilissimi* iique juniores vulgo dicerentur; sicut manifeste colligas ex loco Nicephori, quem jam ad Procopii Anecdota notavit vir doctus; alii vero distinctis temporibus primum *Nobilissimi*, dein *Cæsares* vocarentur. Postremum certe de Valentiniano juniore è Constantio & Placidia nato observat Olympiodorus apud

Lib. xii. cap. 10. Rhotium; & juxta eundem Philostorgius, sicut & eodem titulo alterius Valentiniani inscriptæ aliquot leges

de Privileg. cor. & l. i. de Oblat. Eq. Codicis Theodosiani, ^a *Valentiniano Nobilissimo Puero & Victore Coss.* quibus geminæ aliæ de Honorio, ^b *Honorio Nobilissimo Puero & Euodio Coss.* Haud aliter nempe ac *nobiles pueri* dicti jam olim ^c Tacito, talia Augustæ domus subsidia, Britannicus & Nero. Immo postea, PRO-

TONOBILISSIMI quoque titulus in vectus inter honores Aulæ Byzantinæ; sicut *Protosebasti Protopatritii, Protocancellarii, & sexcentorum* id genus,

Annal. xi. 11.

In.

In hunc etiam ordinem secundi fastigii una cum *Cæsaris, Principis Juventutis*, aut *Nobilissimi* titulis, referri debet dignitas SACERDOTIS COOPTATI IN OMNIA COLLEGIA SUPRA NUMERUM, ad quam vocati in spem successionis, vulgo evehî à prima juventute consueverant. Clarum id ex Neronis Cæsaris Nummis, qui hos titulos eidem largiuntur, sicut etiam M. Aurelio Cæsari destinato vetus Lapis. Unde illustratur quoque Lampridii in Commodò locus, qui de eo ut Cæsare adhuc loquens, *Adsumptus in omnia Collegia Sacerdotalia Sacerdos Commodus*. Male autem priorem hunc Nummum ad Drusum Germanicum Tiberii fratrem retulit vir doctus, deceptus cum aliis nonnullis, nominum communione *Neronis Claudii Drusi Germanici*, quæ cum alibi, tum in nummo aureo Claudii, Neroni tribuuntur, cum illius adhuc adolescentis effigie ac inser. **PRINC. JUVENT.** Ratio autem illius instituti petenda ex reliquis Augusti arcanis, quibus ut supremum rerum aliarum arbitrium, ita sacra omnia & Religiones omnes Populi Romani, in sua voluit habere potestate. Hinc inter reliquos honores ab Augusto admissos, illum quoque Dio alicubi commemorat, ut Sacerdotes quoscunque pro arbitrio constitueret, neglecto etiam numero antiquitus recepto, quod tradit postea in immensum crevisse. Ita factum, ut præter receptam Pontificis Maximi dignitatem, auctus sit ab eo Sacerdotum numerus, & in eorum Collegia unus è proximis & ex hæredibus adscitus; quomodo aut Claudium Marcellum admodum adolescentem *Pontificatu extulisse* legitur apud Tacitum; aut in Caium Sacerdotium contulisse apud Dionem: unde Lituum etiam & Simpulum videas in obvio nummo, qui eundem Caium & Lucium fratrem signat. More

De SACERDOTIO Cæsaris.

Jæ. Gæther. de Jur. Pont. l. I. c. 9.

Lib. LI.

Annal. l. 3.

Lib. LV.

Pppp 3. scili-

scilicet jam à J. Cesare deducto, qui hunc ipsum Au-
 gustum, Velleio auctore, *Pontificatus Sacerdotio puerum*
honoravit. Unde id quoque præter alia ab iisdem Julio
 & Augusto hauserunt successores, ut omnibus illis Sa-
 cerdotiis mature inaugurati, hæredes suos in eadem à
 teneris quasi cooptarent. Quo consilio etiam videas
 Getæ conjunctas *Cæsaris, Principis Juventutis & Pontifi-*
cis appellationes in Nummis aliquot tribui, P. G E T A
 C A E S. P O N T I F. P R I N C. J U V E N T. Ut hæc sin-
 gula totidem primi fastigii tyrocinia facile agnoscas. I-
 ta hoc veluti rudimento, sacris ac cæremoniis Deorum
 ut Cæsares initiati, Augusti demum supremam sacerdo-
 tii dignitatem, Pontificatum nempe Maximum conse-
 quebantur. Arcanum hoc cum aliis id genus reclusit no-
 bis Dio, sed cujus locum non recte accepit interpres; *ἐκ*
τῆς ἐν πάσαις ἱερωσύναις ἱεραδου, καὶ παρῶσσι καὶ τοῖς ἄλλοις τὰς
παλαιὰς σφῶν διδόναι, ἀρχιερέων πινὰ αὐτῶν, καὶ δύο καὶ τρεῖς
ἀρχῶσιν εἶναι, πίντων αὐτοῖ καὶ τῶσίων καὶ τῶ ἱερῶν κορυβδῶσιν.
Ex eo autem quod omnibus Sacerdotiis inaugurati sunt Imper-
atores, & quod alios in pleraque illa Collegia adsciscunt sem-
perque unus eorum, ubi duo vel tres simul imperant, summum
Pontificatum gerit, continuo fit, ut omnium Religionum & Sa-
crorum Domini evadant. Vides hic apertam hujus moris
 Originem, inauguratos omnibus Sacerdotiis Imperato-
 res, seu Sacerdotes in omnia Collegia cooptatos, & alios
 in eadem ab iis adlectos, h. e. Cæsares & in spem succe-
 sionis adolescentes, non autem ut sensum perverterat
 Interpres, ac plerosque in ea Collegia adsciscunt, contra
 Dionis mentem & totam arcani illius politici ratio-
 nem. Inde etiam perspicua cum occasio tum inscriptio
 superioris Nummi, quem hætenus nimis leviter adti-
 gere viri docti, qui Neronem tradit *Ex Senatusconsulto*
Sacerdotem cooptatum In Omnia Collegia supra Numerum,
 nempe

nempe SACER. COOP. IN OMN. CONL. SUPRA NUM. EX S. C. quæ singula opus habent aliqua notatione. Mitto proprium hujus moris & Tullio aliifque familiare loquendi genus *Sacerdotis in Collegia cooptati*, qualis vel Fannius *cooptatus in Augurum Collegium*; vel apud Livium *Triumvir Epulo*, item *Pontifex & Decemvir cooptatus*; ne de solis inter Sacerdotes. Auguribus cum quibusdam eruditis hanc vocem usurpatam credas. *Cooptati* itaque dicti promiscue omnium Collegiorum Sacerdotes, quod vel Superior nummus arguebat, sicut *nominari, adlegi, capi*, ac juxta Servii glossam, *creari*. Servius, *Et sunt propria verba quæ nulla ratione mutantur, nam ut Sacerdotes CREARI, Virgines CAPI, dicimus*, quam tamen postremam vocem præter Vestales, ad Flamines etiam Diales, Pontifices, Augures, spectasse docet Gellius. *Nominabat* nempe Sacerdotem, puta Augurem unus aut duo è Collegis, (*neque enim licebat à pluribus nominari*, ut idem Tullius alicubi observat) qua nominatione idem in Collegium *Cooptari* dicebatur. Cicero *paternum Auguratus locum, in quem ego eum, ut quod à Patre accepi filio reddam, mea nominatione COOPTABO*. Plinius *qui me nominationis die, per hos continuos annos inter Sacerdotes nominabat tanquam in locum suum COOPTARET*. Idem vero SUPRA NUMERUM seu *ὑπερθεσίου*. Nero Sacerdos *Cooptatus*, haud aliter nempe ac Vitricus ejus Claudius, *AD NUMERUM sodalium Augustorum sorte ductorum EXTRA ORDINEM adlectus*. Quo referendæ aliquot Inscriptiones antiquæ, *Adlecto SUPRA NUMER. Severum Augustalium*. Immo neque infueto etiam in aliis honoribus conferendis titulo ac more; sicut apud Tacitum, ut *SUPRA NUMERUM legatur, qui templi curam susciperet*; alibi de Comitibus Prætorum,

In Bruto.

Lib. XL.

cap. 42.

Ad Ep. VII.

L. I. C. 12.

Philip. 11.

Philip. XIII.

Lib. IV.

Ep. 8.

Sueton. in

Claud.

Thes. Grut.

CCCCXLIX. 1.

& CCCCCLI. 4.

Annal. 1. 12.

56.

torum, tres qui supra numerum petebant, qui & in Nerone. *Candidati supra numerum* Suetonio vocantur; Lib. x. apud Plinium denique de Civitatum Buleutis, quos in- Ep. 113. *dulgentia tua quibusdam civitatibus supra legitimum numerum* adicere permisit, & iterum alio loco, quominus statim revocandos putarem, quos habet supra numerum. Ita & imaginarium militiæ genus à Claudio institutum, quod vocaretur *super numerum*, seu, ut tradunt quidam libri, *supra numerum*: ut mittam *super numerarios* illos milites, Scholarios alioque, quos è Vegetio, Procopio, & Codice Theodosiano ad eum Suetonii locum erudite, ut solet, observat Lib. xxxiv. *πῆλυ*; & quo referri etiam possunt *Extraordinaria* illæ cap. 47. *Cohortes*, seu *Extraordinarii milites*, quorum mentio Lib. xxxv. in veteri Romanorum militia apud Livium. Neque cap. 5. mirum etiam audiri Neronem Sacerdotem in omnia conlegia cooptatum; hoc est Augurem; Pontificem; Septemvirum Epulonum; xv Virum Sacris Faciundis, seu *Sacerdotem summorum Collegiorum*, ut Suetonio eadem vocantur; Sodalem præterea Augustalem; è Saliorum numero; denique quod modo apud Dionem vidimus optimum illius Nummi interpretem, *ἐν πλοῦσις ἱερωσύνης ἱερῶδης*. Nihil enim obstabat, (haud infueto temporibus nostris more) quominus unus apud Gentiles pluribus Sacerdotiis ornaretur. Unde Cæsar Julianus Callenicum quendam declarat insignitum duplici Sacerdotio Cereris & Matris Deum. Id vero apud Romanos jam olim receptum, quamquam rarius quondam & pro eximio honore habitum, ut quis in duo Collegia cooptaretur. Livius de Lib. xxx. *Q. FABIO* Maximo Augure & Pontifice, nam duo cap. 26. *SACERDOTIA* habuit; Quomodo & unus vel alter, Lib. xxvii. idem Augur & Decemvir nonnunquam illi commemora- & xxix. mora-

moratus. Successu vero temporis, neque solum in Do-
 mo Augusta, unus in plura etiam Collegia adlectus,
 unde & Galbæ ante Imperium *Sacerdotium triplex*, &
 Vitellius *Sacerdotiis amplissimis auctus*, eodem Suetonio
 auctore, & de M. Agrippæ ac Statilio Tauro Velleius,
 non obstitisse novitatem generis, *quominus ad complura* Lib. II. c. 1.
eveherentur Sacerdotia. Inde etiam illa exclamatio apud
 Neronis hujus educatorem, *Cooptatus in Collegium sum*, ^a Seneci de
cur in unum? qui & alibi meminit cujusdam ^b *Sacerdo-* Ital. I. 11.
tiorum candidati. Immo hinc in eodem Neronis Num- c. 31.
 mo, Patera, Tripus, Simpulum, Lituus ad designan- De Benef.
 da multiplicia illa Sacerdotia, quod viderunt jam eru- l. IV. c. 28.
 diti antiquarii, seu ad declarandum Neronem, ut de
 Germanico Tacitus, *Auguratu & vetustissimis caeremoniis* Annal. I.
præditum. Neque vero frustra additum Ex. S. C. Ab 62.
 amplissimo enim Ordine collati vulgo tituli & hono-
 res, quibus vel Augusti, vel eorum libeti & successo-
 res ornabantur, maxime ubi iidem erant extra ordi-
 nem seu *supra numerum*; aut alioqui nondum per le-
 ges capax ejusmodi honorum ætas foret. Ita Marcum
 Pius in Collegia Sacerdotum JUBENTE SENATU re- In M. Au-
 cepit, qui etiam octavo ætatis anno in Saliorum Col- relicio.
 legium relatus alibi ab eodem Capitolino traditur. Li-
 beræ autem Reipubl. temporibus, facta etiam nonnun-
 quam ætatis gratia in cooptandis Sacerdotibus; sicut
 inter Neronis hujus Majores *Cn. Domitius Anobæxus op-* Lib. XLIII.
pido adolescens SACERDOS lectus apud Livium legitur, c. 28.
 & J. Cæsar Flamen Dialis annorum XVII destinatus
 apud Suetonium. Rarissime tamen illud olim factum
 aperte innuit alicubi idem Livius, *Augur T. Sempronius* Lib. XXIX.
Gracchus admodum adolescens, quod tunc PERRARUM IN c. 38.
 MANDANDIS SACERDOTIIS erat. Quamquam
 solis interdum pueris delata quarundam Gentium in-
 stitutis

stitutis Sacerdotia; unde priscis temporibus apud Achaivos Sacerdotium Jovis, Puero forma praestanti creditum, cui pubescenti alius succedebat, ut observat Pausanias; & apud Thebanos pueri forma egregii creati Sacerdotes annui, sicut alibi etiam refert idem auctor. Haud aliter nempe ac Elagabalus adhuc juvenis, *pulchritudine ac statura & Sacerdotio conspicuus* à Capitolino traditur; & quod firmant ejus Nummi, in quibus praeter signatos ejus vultus, occurrit inscriptus SACERDOS DEI SOLIS ELAGABALI. Ad ea vero Nobilissimorum Caesarum Sacerdotia referendi quoque ii Nummi, in quibus visuntur Instrumenta Sacerdotalia, & inscri. puta SEVERI PII AUG. FIL. qui explicandi scilicet de Severi liberis Caracalla & Geta in Sacerdotalia id genus Collegia pro more cooptatis. Propria certe jam olim Nobilium Sacerdotia apud Romanos; unde Sacerdotes de plebe adlegi aegrius tulisse Patres Livius refert, quam cum Consulatum vulgari viderent; & *Nobilissimi ac Sacerdotes viri conjuncti* alicubi apud Velleium; & *nobiles adolescentuli avitis ac paternis Sacerdotiis* ab Othone ornati, Tacito auctore; & Commodus, ut paullo ante videbamus, *Pontifex Nobilissimus* dictus in veteri lapide; & apud Symmachum; juxta antiqui moris vestigia, *decrevit nobilibus Sacerdotia.*

2. Primi autem Fastigii appellationes aliae communes singulis Imperatoribus, aliae propriae ac peculiare quibusdam, in eorum Nummis occurrunt. Prioribus illas rursus ita apud Dionem distinctas nosti, ut quaedam successionis aut splendoris essent vocabula, sicut CAESARIS AUGUSTI, PATRIS PATRIAE, PII, FELICIS; alia insignia dignitatis ac potentiae, ut IMPERATORIS, CONSULIS, PROCONSULIS, PON-

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

In Achaivis.

PONTIFICIS MAXIMI, TRIBUNITIÆ POTESTATIS, nonnunquam CENSORIS, & labente imperio DOMINI appellationes. Omnes autem illas, (si postremum demas) ab Augusto aut repertas, aut renovatas, aut ceteroquin ex civili usu Reip. desumptas, ad ejus Successores transiisse omnium clarissime docent superstites eorum nummi. Ex quibus etiam percipias non solum totam honorum id genus congeriem, sed discrimina insuper & gradus, quibus iidem solebant conferri. Notum enim decreto Senatus, & per quædam temporum intervalla, titulos illos Imperatoribus delatos; donec postea tandem vel Universos Cæsares ipsi usurparent, non expectato Senatus decreto, vel iidem uno Senatusconsulto ab amplissimo ordine iis deferrentur. Prioris moris exemplum invenit Elagabalus, de quo refert Dio, eum occiso Macri-
Lib. LXXIX.
 no, in Epistola ad S. P. Q. Romanum scripta, *Imperatoris, Cæsaris, Antonini Filii, Pii, Felicis, Augusti, Proconsulis, Tribunitia Potestatis* nomina necdum sibi decreta priorem occupasse. Neque vero dissimile jam olim, quamquam serius Caii Imperatoris factum; qui omnia principatus vocabula tanto tempore Augusto singulatim decreta, quorum nonnulla recusavit Tiberius, uno die arripuisse, ab eodem Dione traditur, tantum *Patris*
Lib. LIX.
tris nomine aliquandiu dilato. Posterior in Alexandro Severo illius successore à Senatu inductus, juxta Lampridium, qui eundem refert *Augusti & Patris Patriæ* nomen ac reliqua potestatum nomina deferente Senatu uno die adsumsisse. Cujus moris ut insoliti causas idem tradit, studium Senatus, ut militibus creandi Principem occasionem adimeret, & communem Populi præterea ac Senatus in eundem Alexandrum propensionem. *Hæc igitur causa, inquit, festinatum est, ut omnia*

Qqqq 2

simul

simul Alexander quasi Vetus Imperator acciperet, & paullo post, Certatim denique omnia decreta sunt & Nominum genera & Potestatum. PRIMUS denique omnium cuncta insignia & honorificentia genera simul recepit. Quamquam & simile quid jam olim in Vitellio, sed absente & plerisque illos honorum titulos recusante, repertum. Tacitus, *In Senatu cuncta longis aliorum principatibus composita statim decernuntur.* Accedit enim hic observatio alterius moris, quo vel cautela vel moderatione nonnullorum Principum, aut aliqui honores ex iis plane rejecti, aut alii ab iisdem serius sunt admissi. Quæ omnia commode possunt ex iisdem Nummis intelligi.

De Titulis
CÆSARIS
& AUGUSTI.

CÆSARIS quidem ad declarandam dignitatis, si non generis successionem, servata ab Imperatoribus nomenclatio, à qua Vitellium tamen abstinuisse, patet ex eisdem Nummis vulgo inscriptis, A. VITELLIVS GERMANICVS IMP. ut vere adsertum sit à Suetonio, *Vitellius Germanici cognomen recepit, Augusti distulit, CÆSARIS in perpetuum recusavit.* Underarios statuendi ii Nummi Vitelliani, qualem & infra etiam divulgamus, qui adsumptum serius AUGUSTI cognomen præferunt. At vero *Cæsarem* dici tandem eum voluisse, quo superstitione nominis inclinatum fortunam erigeret, sed fero nimis, & irrito conatu apud Tacitum legas. Neque certe notius aliud extra fines Romani Imperii, aut nobilium Romanorum Principum vocabulum, & quo proinde eosdem Persis vocari solitos tradit Procopius, ubi Legatos Cosrois ad Belisarium de Justiniano querentes inducit, *ὅτι ὁ ΚΑΙΣΑΡ,* *ita enim Romanorum Imperatorem vocant Persæ, non Augustum Scilicet aut Imperatorem.* Quo etiam respexisse videtur Justinianus, ita hujus nominis prærogativam,

Hist. III.
58.

Bel. Persic.
h. 11. c. 21.

præ

præ aliis principatus vocabulis alicubi extollens, *quæ d* Præf. Nov.
causa apud omnes terræ populos nominatissimum CÆSARIS 30.
nomen est, & nos præter omnes alias Imperatorie majestatis
notas eo gloriamur. AUGUSTI vero à priori illo Au-
 gusto recepta denominatio, novo & ampliori cogno-
 mine quam *Romuli*; quod tamen illum vehementer am- Lib. LIII.
 bivisse auctor est Dio. Religiosam enim AUGUSTI
 appellationem, & vi illius nominis vivos quasi & vi-
 dentes Cæsares consecratos præter Tranquillum aut
 Dionem, manifeste Appianus refert; ut scilicet jam Lib. 1. Bell.
 tum, quod de eadem ait Florus, *dum colit terras ipso no-* Civil.
mine & titulo consecraretur. Certe à Græcis dictum vi-
 deas, *σεβασμὸς τυγχάνειν*, pro consecrari, ut aliquoties
 apud Diodorum, qui & τὸ σεβασμὸς τυγχανόντων ζώων, Lib. 1.
 seu de consecratis bestiis, apud Ægyptios mentionem fa-
 cit. Inde etiam Σεβασμὸς; seu religiosæ contemplationi
 addicti inter discipulos Pythagoræ, ut in libro Anony-
 mi de vita hujus Philosophi apud Photium legas. Hinc
 eadem AUGUSTI appellatio in nummis Cæsarium
 retenta, ut proprium insigne summi fastigii; unde &
 superior potestas, & alibi *Augustum culmen* vocatur Am-
 miano, Græcis passim *μεγάλη* vel *μείζω προσήγορία*; Li-
 banio *μείζω τάξις*; *μείζω θρόνος*; *ὀκρείτων*; *κερυφὴ τῆ ἐξου-*
σίας; Eusebio in vita Constantini *μέγιστον τῶ ἀνωτάτων* Cæ- L. IV. c. 68.
σιλείας σύμβολον, alibi *ἀνώτατον ὄργανον* Ρωμαίοις *πρωτὴ* (quo
 tamen nomine *πρωτὴ τῶ ἀνωτάτων*, *Patritiatum* vocat alicu-
 bi Procopius) quibus singulis appellationibus unum
 AUGUSTI nomen designatur. Ut videas jam, cur
 non solum conjuncta vox eadem cum reliquis potesta-
 tum nominibus, sed sola etiam iisdem omittis occurrat
 in multis Imperatorum nummis; nempe CÆSAR
 AUGUSTUS, & illius exemplo, HADRIANUS AU-
 GUSTUS; M. AURELIUS AUGUSTUS; ANTO-

NINUS AUGUSTUS de Caracalla; GALLIENUS AUGUSTUS, & ita in aliis. Neque frustra proinde de hac appellatione ab Augusto ad successores transmissa

Homil. III.
p. 718. T. V.

Chrysoſtomus, καὶ πρὸς τὴν ἐπιμύθη ὁ ἀνὴρ, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ γενέσθαι ἀποτιθέσθαι τὸ ἀξιωματικόν. ac in tantum vir ille cultus est, ut nomen ejus fieret appellatio dignitatis. Unde non leviter errat vir doctus, qui illud Augusti cognomen, à Tiberio, Caio, Nerone, Galba, Trajano, aliisque rejectum putat; à Pio vero, M. Aurelio, Pertinace primum admissum, ANTONINI nomine postea in ejusdem locum suffecto omissum; post Maximinum vero denuo renovatum scribit; à cujus temporibus scilicet Imperatores AUGUSTI non ANTONI-

J. Cæsar
Buleng.

NI dicti sint. Mira hæc omnia in eo Viro, qui ex professo de Imperatorum titulis ac dignitate commentabatur, & qui prisca Nummorum Lapidumve monumenta debebat hic ante omnia consulere. In iis enim videre potuisset promiscue ab Imperatoribus post Augustum (ἀρχὴν & πρῶτον Σεβασμῶν, & Σεβαστῶν ἵστος, ut Philoni vocatur) id cognomen AUGUSTI adsum-

Legat. ad
Caium.

ptum, ne Tiberio quidem excepto, de quo tamen Tranquillus refert eum AUGUSTI nomen licet hæreditarium nullis nisi ad Reges aut Dynastas Epistolis addidisse. At neque solum AUGUSTI FIL. passim in ejusdem nummis describitur, sed aliquoties etiam AUGUSTUS, ut in aliquot nummis aureis aliisque. TI. DIVI. F. AUGUSTUS. Unde præter alios Cæsares, à Flaviis, Nerva item, Trajano, Hadriano, jam ante Antoninum Pium, & post Pertinacem ab omnibus Antoninis, aliisque ante & post Maximinum, passim receptum illius usum deprehendas, neque distinctum ab Antonini nomine. Utriusque enim diversa hic ratio; istud vice gentilis nominis, Caracallæ, E-

laga-

lagabalo aliisque usurpatum, prius vero delatum ut hæreditarium supremi fastigii cognomentum. Neque enim apud Dionem, Caligulam AUGUSTI, sed JUVENIS AUGUSTI appellationem sibi delatam in contumeliæ argumentum vertisse, ejusdem Cæsaris Nummi cum *Augusti* titulo satis probant. Itaque neque Galbam & Trajanum ob adsumptum Cæsaris titulum, juxta Tranquillum & Dionem, ideo altero AUGUSTI caruisse, signata utriusque vocabuli in eorum nummis memoria sinit dubitare. Dilatum quidem illud AUGUSTI nomen à Vitellio videas, ut paullo ante è Tranquillo audivimus, nec longam tamen ejus rei moram agnoscas ex ejusdem Nummis, qui sine hoc titulo & cum eodem profant. Primus nempe hic honoris gradus electis Imperatoribus à Senatu deferri solitus, ut constat ex innumeris locis Historiæ Augustæ, & cum aliis Majestatis insignibus, tum labente imperio, usu peculiaris Diadematis, ab inferiori Cæsarium fastigio distinctus. Perspicue hoc discrimen notat Ammianus, qui Juliano Cæsari à militibus in nomen & dignitatem Augusti adsumpto, loco Diadematis frustra quæsitum, Torquem capiti ejus impositum refert, ut *coronatus saltem speciem haberet obscuram superioris potestatis*. Haud aliter nempe ac Hypatio per seditionem Imperatori renuntiato, Torquem itidem penuria Diadematis impositum apud Procopium legas. Quod autem ad eum Ammiani locum observat Vir doctissimus, & adductis similibus Juliani ac Libanii locis illustrat, habitum Diadema inter insignia Augusti fastigii, nec Cæsaribus concessum, id certe clarissime tradentem videas Chrysostrum, de hoc ipso Juliano, & fratre ejus Gallo Cæsaribus renuntiatis alicubi verba facientem, καὶ δέχεται ΧΩΡΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΗΜΑΤΟΣ τὴν βασι-

Lib. lxx.

Lib. xx.

Bell. Perf.

l. i. c. 24.

Orat. lxxiv.

in S. Babyl.

T. v. p. 459.

Basil. ed. Sayl.

Βασιλείαν ἔλαβεν, ποσῆτον γὰρ καὶ τὸ ἀδελφῆς ἔπιπελομένης
 ἕξασίας τὸ μέτρον ἴσως ἔλαβεν ille SINE DIADEMATE
 principatum; hæc enim potestatis illius, & quam habuerat
 frater ejus defunctus, mensura quadam erat. Hinc idem

Hist. Eccl. Cæsaribus per quinquennium, ἐν ᾗ τὸ διαδήματι post Con-
 LVII. c. 15. stantium, hoc est, in Augusto fastigio, duo cum dimi-
 Lib. 111. dio. Neque aliter Zozimus, Diadema περιμήμιον vo-
 cat Imperatoriæ dignitatis, ac inter Augustæ potesta-
 tis insignia, Cæsaribus vero inconcessum. Quibus ad-
 di potest ex eodem Philostorgio, Constantinæ Con-
 Lib. 1v. stantini filiæ exemplum, quæ à Patre Diademate simul
 cap. 1. & nomine Augustæ decorata legitur. Hæc vero & quæ a-
 liunde congeri adhuc possent clarissima illius moris te-
 stimonia, non parum rursus turbare video alia Aucto-
 rum loca, in quibus Coronæ seu Diadematis Cæsarum
 injectam mentionem reperias. Ita Claudianus de Ho-
 norio Cæsare necdum Augusto à Theodosio renun-
 tiato,

Et sacro meritis ornat Diademate crines.

De 111. Illustris quoque ea de re locus apud Nicephorum
 Conf. Ho- Bryennium, qui ubi parenti suo Bryennio oblatam à
 nor. Botoniate Cæsaribus dignitatem refert, κακῶς, inquit,
 Lib. 1v. τὰ τὸ υἱοθεσίαις ἵπτι τοῖς Καίσαρσι γενέσθαι, καὶ τὸ στέφανον παρὰ
 cap. 3. θεῶν συνήθως, inde solita adoptionis in Cæsarum renuntia-
 tione usurpata, & Corona pro more redimiri. Quæ ita vi-
 dentur concilianda, ut statuamus proprium fuisse Au-
 gustorum insigne, Diadema illud seu Coronam auream
 gemmis contextam, quam παρὰ τὴν χρυσῶν, aut λιθο-
 πέλλητον παρὰ τὴν χρυσῶν, vel τὸ ἐκ λίθων στέφανον, & Βασιλικὸν πα-
 Orat. XIII. νίωμα vocarunt Græci, Themistius etiam στέφανον χρυ-
 σῆ ἀπέφθξε, quod male per Corona auri obrycii expressit
 Petavius, ut liquere potest ex iis quæ ad Juliani Cæsa-
 res

At rursus, ne quid dissimulem, hæc turbant alii Casarum id genus Nummi, in quibus iidem sublato omni discrimine cum *λειτουργία τιμω* seu Gemmato Diademate, ante & post consequutum nomen Augusti promiscue depinguntur. Ita eundem Crispum, & Constantem adhuc Casarem, ornatos gemmato diademate non aliter ac Parentem eorum Constantinum observes in sequentibus Nummis.

Eo autem modo solvere licet hunc nodum. Sub Constantino Magno inductus primum loco laureæ solemnissimus ac ordinarius usus gemmati Diadematis, quo vel per

per aliquot sæcula caruerant Romanorum Imperatores, vel rarissime usi conspiciuntur, qualis omnium primus Caracalla, & post eum Elagabalus, Aurelianus, Carinus; quibus illud Diadema nonnunquam frequentatum liquet ex antiquis auctoribus, aut ex rarioribus eorum Nummis, cujus generis aliquot videre licet apud Tristanum. Errat enim haud leviter Sulpitius Severus, & ex more suorum temporum, quod Auctoribus nonnunquam solemne, de superioribus ætatibus judicium facit, dum inquit, *A Vespasiano, ut mos est, Diademate capiti imposto ab exercitu Imperator consalutatus.* Admissum autem à Constantino ritu ordinario Diadema, quod rursus Nummi ejus arguunt; ita tamen ut cum aliis honorum insignibus, ejusdem etiam usum in filios in partem curarum ac imperii adsumptos derivari pateretur. Certe de Constantina filia diserte id tradentem vidimus Philostorgium, Diademate eandem à Patre ornata; ut minus equidem mirum sit fratres ejusdem eo cultu conspicuos videre in superioribus Nummis. At non continuo quæ patris fuerat in liberos, eadem filii Constantii in consobrinos Gallum & Julianum indulgentia; à quo *Cæsares* quidem renuntiati, sed *cum modo ac mensura*, nempe *χωρὶς τῆς Διαδήμα-τος*, sine Diademate, ut diserte & signanter utrumque à Chrysofomo notatum audivimus, & quibus pauculis verbis mea sententia totam rem illam perplexam alias ac implicatam, nobis planam fecit. Ita Diadema Augusti fastigii proprium & peculiare mansit insigne, ut coævi illorum temporum Auctores docent, quibus inde per τὸ Διαδῆμα & χρυσῶν aut λιθοκέλητον πινίαν eandem *superiorem potestatem* seu *μεγάλην πρεσβυτερίαν* diximus designari, aut simpliciter etiam χρυσὸν περὶ τῆς κεφαλῆς, ut de Diademate Juliani Augusti à militibus re-

Epit. Jul.
P. 305.

Rrrr 2

nun-

nuntiati loquitur Libanius, quod (fides penes auctorem) libenter voluisset deponere. Quamquam etiam inter insignia Regia Lazorum Regi à Justiniano juxta morem missa recensetur ab Agathia *τέφανος χρυσός λινοειδής*, *Corona aurea gemmata*. Mitto vero hic *ἰστύριον* illud, seu peculiare Justiniani Diadema, quod è musivo opere Ravennæ crexisse illum narrat in Anecdotis Procopius. Cæterum promiscue eadem dignitas Augusti in Nummis, cum ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, tum ΣΕΒΑΣΤΟΥ nominibus appellatur, ut instar proprii Cæsarum nominis pateat retentam frequenter à Græcis Romanam appellationem. Neque vero demum circa Justiniani tempora vocem *Αυγύς* à Græcis receptam, ut visum quibusdam eruditis, satis arguunt varia Hadriani, Pii, aliorumque Numismata cum eodem cognomine ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, & quibus adscribendus Juliae Severi Nummus Musci Seguiniani cum inscr. ΙΟΥΛΙΑ ΑΥΓΟΥΣΤΑ. Utramque etiam appellationem conjunxit non semel Eusebius, ut de Constantino Chlora agens, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ἀνηγορεύετο, & alibi de Filiis Constantini declaratis itidem Augustis, Αὐτοκράτορες ΑΥΓΟΥΣΤΟΙ, ΣΕΒΑΣΤΟΙ, Βασιλεῖς ἀπεδείχθησαν, & ita in Codice Justiniani, αἱ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, inter reliquos Imperatorios titulos. Factum nempe postea, ut ΣΕΒΑΣΤΟΥ novum quoque dignitatis nomen evaderet, à principali fastigio diversum, quod Alexio Comneno & fratri ejus Isaacio à Boroniate tributum narrat Bryennius, *ὁ βασιλεὺς ἐνὶ μὲν δεξιάδι*, ΣΕΒΑΣΤΟΝ τίμιμην, quem Imperator honorifice excipiens, SEBASTI titulo decoravit. Immo accessit augustior adhuc cum ΠΡΩΤΟΣΕΒΑΣΤΟΥ, tum ΠΑΝΤΗΡΕΣΕΒΑΣΤΟΥ appellatione, ab eodem fastigio disjuncta, & quam postremam illi

De Vit.
Const. l. 1.
c. 18.

In Proem.
cod.

L. III. c. 28.

illi ipsi Nicephoro Bryennio in generum adscito concessit Imperator Alexius Comnenus, auctore Zonara, Tom. III. τῆς δὲ συγγραφῆς ταύτης κατεργασίας πέμμηκε τὸ ἄνδρα ΠΑΝ-
Annal.
 Τ Π Ε Ρ Σ Ε Β Α Σ Τ Ο Ν. Cæterum ab illa voce Σ Ε Β Α Σ Τ Ο Υ pro Imperatorio apice, σεβάστω dixerunt etiam Græci recentiores, pro AUGUSTUM vel AUGUSTAM renunciari; sicut de Eudocia Michaëlis Imperatoris matre loquitur idem Bryennius. Neque vero L. II. C. 18.
 negotium facessent designati frequenter in Nummis plures *Augusti*, puta A A. vel A A A; pro more scilicet eorum temporum, quibus Acta, Leges, aliaque publica monumenta simul imperantium nomina præferebant: quamquam, ut recte observat Jurisconsulto- In Prole-
gom. Cod.
Theod.
 rum hujus ætatis decus Jac. Gothofredus, Leges illæ aut monumenta unum ex his auctorem habent.

IMPERATORIS nomen duplici ratione iisdem De Titulo
IMPERA-
TORIS.
 Augusti tributum in Nummis videas. Primo, vulgo Prænominis instar ad dignitatem illam innuendam, qua supremum belli & pacis arbitrium in eos collatum, quo sensu Lib. III.
 πολέμῳ καὶ εἰρήνης κύριοι vocantur Dionii. Secundo, vice cognomenti, ob rem eorum auspiciis bello præclare gestam, & proinde ob felices ejusmodi successus sæpius in iisdem Nummis repetitum. Prius illud novo more J. Cæsari & filiis ejus ac Nepotibus, quibus Dio. lib.
XLIII. &
LII.
 tamen carebat, concessum, in Augusto vero postea renovatum nemo nescit; ut nempe Dictatorii aut Regii nominis invidia civili vocabulo minueretur, vis tamen imperii penes eundem resideret. Hinc vere proprii nominis instar, juxta Dionis observationem, liquet illud ab Augustis in eorum nummis usurpatum; non aliter ac eosdem in litteris ad declinandam invidiam non Reges, sed Α Τ Τ Ο Κ Ρ Α Τ Ο Ρ Α Σ sese indigitasse docet alicubi Synesius. Alioquin Græcis scriptoribus De Regno.

- tra ambages βασιλεις eisdem passim vocatos nosti, & dignitatem illam Imperatoriam βασιλειαν, ut præter recentiorum Auctorum turbam, Herodianus agens de Severo filios suos Imperatores designante, οὐδ' τι υἱεῖς αὐτῷ κεινωνῶς τῆ βασιλειαῖς καὶ ἀτυχεύουσας ἀπεδείξας. Scilicet ad Diodori mentem, qui Romanam IMPERATORIS vocem per Græcam ΒΑΣΙΛΕΩΣ explicandam docet; ΙΝΙΕΡΑΤΩΡΑ αὐτὸν ἀναγορεύειν καὶ δοκικαλέειν, ὅ ἐστι ΒΑΣΙΛΕΑ. Hinc etiam in veteri Tabula Paschali Bibliothecæ Vaticanæ, mentio fit ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, Regni nempe seu Imperii Alexandri Severi. Unde etiam Monarchia dicta nonnunquam Cæsarum dominatio, ut Juliano Cæsari in Orationibus, & pridem Aristidi, qui eandem perfectissimam Monarchiam vocat Regia potestate majorem. Inde quoque Imperatores citra ambages Reges & Augustæ Regina passim apud Poëtas, & imperare regnare, ut apud Lucanum, Cæsaribus regnare vacet, & apud Claudianum aliquoties, de Maria Honorii Coniuge,
- Epithal. Honor. *Magnorum soboles Regum, parituraque Reges,*
item alibi,
- De Mall. Theod. Conf. *— oracula Regis*
Eloquio crevere tuo.
- Sylv. l. iv. i. Et jam olim de Domitiano Papinius,
— longumque tibi Rex magne juventam.
- Annal. l. iii. 6. Sic Imperatori Populo legas apud Tacitum, quem Populum late Regem dixit Maro. Ita præter Poëtas sequiori ævo Latinis Scriptoribus Reges vocati nonnunquam iidem Imperatores, ut Orosio, & eorum imperium Regnum, ut Theodoricus scribens ad Imperatorem Anastasium, *Regnum vestrum, imitatio vestra*; sicut & jam olim Tertullianus, *Ait Romana quadam Regina.* Immo hinc
- Cassiod. Var. l. i. De Virg. nib. Veland. c. 17.

hinc etiam *μεγάλη βασιλεία* appellationem iisdem Augustis quandoque à Scriptoribus tributam supra vidimus, & Diocletianum *πρεσβύτερον βασιλέα*, seu *seniorem Imperatorem* ab Eusebio pro more illorum temporum nuncupatum. Neque ideo probandi Græcorum Scriptorum Interpretes, qui *βασιλεῖς* & *βασιλίδας* vulgo *Reges* & *Reginas* passim vertunt, ubi de Romanorum Imperatoribus vel Augustis occurrit mentio, & ita lectorem incautum alio traducunt, ut Interpres Philostrati, cui *Ἰουλία βασιλῆς* quædam *Julia Regina* vocatur, quo nomine viro docto imposuit, quæ tamen non alia ibi, quam Julia Augusta Severi conjunx. Roma quoque *βασιλίς* vel *βασιλεύσας πόλεως* nomine pridem apud Herodianum, Eusebium, aliosque passim designata, & in præclaris Marmoribus nuper in urbe effossis, *ΕΝ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΑΙ ΔΙ ΡΩΜΗ*, quemadmodum postea ejus exemplo altera Roma iisdem nominibus adfecta, quæ obvia apud Byzantinæ Historiæ conditores, ac in Latinis etiam Chronicis, Victoris puta Tununensis, aut Marcellini Comitis, *Urbs Regina*, & *Urbs Augusta* frequenter, quibus vulgo Constantinopolim designant. Alias capita Provinciarum dicta etiam *Ἀυτοκρατεῖδες*, sicut Sepphorim *Γαλιλαίης παντός Ἀυτοκρατεῖδα* vocat a-
 licubi Josephus, cujus urbis nomen, ut obiter hoc ad-
 dam, corrupte aliquoties apud eum legitur, *Σέμφωεις*
 nempe pro *Σέαφωεις*, ut recte præferunt alia loca, & firmant nummi illius urbis haud passim obvii, cum in-
 script. *Σ Ε Π Θ Ω Ρ Η Ν Ω Ν*. Neque vero illud prætereun-
 dum, utrumque cum *ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ*, tum *ΒΑΣΙΛΕΩΣ* vocabulum, non cum Augustis solum, sed cum Cæsaribus etiam seu designatis hæredibus communicatum. Prioris seu Imperatorii nominis fidem facit Eusebius agens de Constantio adhuc Cæsare, cu-
 jus

Orig. lib.
XVII. c. 3.

In Gaza
Reg. Gal-
liarum.

De Vir.
Const. l. 7.
jus c. 18.

jus locum jam occupavit vir doctus. Ita Ammianus de
 Lib. xv. Juliano Cæsare adsumpto à Constantio, *Imperatorem*
appellans clementem & faustum, alibi *imperatorii muneris*
fulgore flagrantem. Similem vero alterius vocis usum apud
 eundem Eusebium observo, ubi Constantinus, ad
 Hist. Eccl. Crispum filium Nobilissimum Cæsarem scribens, *παι-*
 I. x. c. 9. *δι Κρισπῶ ΒΑΣΙΛΕΙ Φιλωθραυπητάῳ*, *Filio Crispo CÆ-*
SARI clementissimo, ut recte hunc locum expressit Cl.
 Valesius. Ita Cæsaris dignitas in Gallum Juliani fra-
 trem à Constantio collata, *Βασιλείας* nomine Gregorio
 Orat. 1. in Theologo designata, *ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν ἀδελφὸν ἢ Φιλωθραυ-*
 Jul. *πηά & Κρίστου ὁδοδείκνυσι ΒΑΣΙΛΕΑ*, & eadem pote-
 stas nomine *Βασιλείας* eidem in sequentibus dicta. Nec
 In Hist. A- aliter Procopius de Justiniano Cæsare renuntiato, *ἀνεί-*
 man. *πων γὰρ αὐτὸν ΒΑΣΙΛΕΑ*. Unde frequenter apud eos-
 dem Byzantinos scriptores, Cæsares dicuntur Augu-
 stis *συμβασιλεύειν*, quod *conregnare* vocat Sulpitius Se-
 verus. Conjunctam alias *ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑ-*
ΤΟΡΟΣ appellationem Orientis Regibus haud infue-
 tam, & à Tryphone Diodoto ac Tigrane Armenio ad-
 sumptam, supra vidimus ex duobus eorum Nummis.
 Cæterum ut *AUGUSTI*, ita *IMPERATORUM*
 quoque nomen prisca Galliarum Regibus, à Byzantinis
 Imperatoribus interdum communicatum, ut Clodo-
 vœo ab Anastasio, ex veteribus chartis aliisque coævis
 monumentis observarunt jam viri docti, ac inter alios
 laudatus paullo ante Jac. Gottofredus in erudita Dia-
 triba de jure Præcedentiæ. Illud vero insuper circa
 hunc Titulum Imperatorium è Nummis observan-
 dum: Primo, neque prænomen illud à J. Cæsare in
 nummis receptum, nec ab Augusti successoribus Tibe-
 rio, Caio, Claudio etiam, nisi rarius in iisdem admis-
 sum, ut de Tiberio & Claudio constat adferuisse Sue-
 tonium,

tonium, illos à Prænomine IMPERATORIS absti-
nuisse. Equidem in magna nummorum copia qui su-
per sunt eorundem Principum, vix semel tributum il-
lis videas. Unde etiam eorum exemplo, neglectum
liquet eundem titulum ab aliis Cæsaribus, ut Severo,
Caracalla, Gallieno, aliisque, quorum Nummi fre-
quentius carent eo prænomine, donec à Constantino-
politano Imperatoribus plane omissum observes iti-
dem in eorum nummis, exceptis forte aliquot Juliani
æreis, in quibus solitum antea illud IMP. nomen ad-
huc hodie legitur. Justinianum certe notat Agathias L.v.p.157.
primum è Byzantinis Cæsaribus, *Romanorum Impera-
torem* dictum, καὶ πρῶτον ὡς εἰπεῖν, ἐν πῖσι καὶ τὸ Βυζαντινὸν
βασίλειον Ἰωαννῶν ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ὀνόματι τε καὶ
πράγματι δοποδέδεικτο. Secundo, idem non perpetuo
Prænominis, sed etiam vice Cognomenti quandoque
à prioribus Cæsaribus usurpatum, ut ex plurimis Ne-
ronis, Galbæ & Vitellii Nummis liquet, sicut SER.
GALBA IMP. CÆS. AUG. Tertio pro Prænomi-
ne, non ab Augustis solum, sed etiam à M. Antonio
Triumviro adscitum in aliquot ejus Nummis, IMP.
ANTONIUS AUG. *Augur* nempe non *Augustus*; quum
alias in ejusdem & Pompeii, Bruti, Cassii aliorumque
denariis postponi soleat, in quibus nempe pro impe-
rio militari aut rei feliciter gestæ præmio usurpatur.
Posterioris vero hujus appellationis usum, peti-
tum ex veteri more Reip. & acclamationibus militum, non
aliunde certius quam ex Nummis aut lapidibus disces,
ita frequenter in iis repetitum legitur id cognomen-
tum. De Augusto id jam olim notavit Dio, cujus lo-
cus levi emendatione indiget, Lib. lxx.

καὶ πρῶτον ὡς εἰπεῖν, ἐν πῖσι καὶ τὸ Βυζαντινὸν
βασίλειον Ἰωαννῶν ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ὀνόματι τε καὶ
πράγματι δοποδέδεικτο. *Augur* nempe non *Augustus*; quum
alias in ejusdem & Pompeii, Bruti, Cassii aliorumque
denariis postponi soleat, in quibus nempe pro impe-
rio militari aut rei feliciter gestæ præmio usurpatur.
Posterioris vero hujus appellationis usum, peti-
tum ex veteri more Reip. & acclamationibus militum, non
aliunde certius quam ex Nummis aut lapidibus disces,
ita frequenter in iis repetitum legitur id cognomen-
tum. De Augusto id jam olim notavit Dio, cujus lo-
cus levi emendatione indiget, Lib. lxx.
καὶ πρῶτον ὡς εἰπεῖν, ἐν πῖσι καὶ τὸ Βυζαντινὸν
βασίλειον Ἰωαννῶν ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ὀνόματι τε καὶ
πράγματι δοποδέδεικτο. *Hanc*
Ssss *etiam*

etiam (Imperatoris appellationem) *sæpius & antea & postmodum ex ipsis rebus à se gestis reportavit, semel & vicies IMPERATOR dictus.* Ita enim emendari & explicari debent illa verba levi traiectione, ὡς ἐν κγ᾽ εἰρησιν, ut XXI. Imp. nomen retulerit, non vero ἐν εἰρησιν vicies, ut male legit & vertit Xylander, pejus autem vir doctus illius corrector, qui de imaginibus Imperatoris verba illa in margine & in adnotatis ad Dionem sumenda contendit. Nec accedo doctissimo Casaubono, quem deprehendi postea ad Suetonium legentem hoc loco ἐν εἰρησιν, ut subaudiatur vox εἰρησιν paullo ante adscripta, in viginti nempe gestis aut victoriis. Perspicue cum Dionis Tacitus de eodem Augusto, *Nomen Imperatoris semel atque vicies partum,* & cum utroque Nummi, in quibus IMP. XXI. apud Occonem & Goltzium descriptus legitur, ne de veritate hujus emendationis liceat dubitare. Ita & Caligulam Imperatorem XII. à militibus dictum, & Titum XV. in utriusque vita observat Dionis. Prior tamen in Nummis Imp. II. vocatus tantum legitur, quod ideo factum crederem, quia ærea Cæsarum numismata post ejus mortem Senatusconsulto conflare iussa; unde mutila hac in parte Cæsarum in iisdem historia. Posterior vero non XV. solum, sed etiam XVII. Imp. in ejusdem Nummis traditur. Parabant nempe Cæsaribus, ut notum, has crebras appellationes eorum Duces & Legati; ita ut alios honores victoribus relinqueret, titulum vero Imperatoris Cæsar referret, ob res nempe suis auspiciis gestas. Hinc apud Dionem legas, M. Crassum devictis Dacis, alia quidem præmia consequutum, non autem eundem Imperatorem salutatum, sed Augustum, quod aliter nonnulli tradiderant; & alibi M. Vinicium Augusto idem nomen paravisse observat Blæso; tamen & *postremum* quidem eandem Impera-

Annal. 1.

Lib. LIX. &
LXVI.

Lib. LI.

Lib. LV.

peratoris appellationem relictam à Tiberio Tacitus au- Annal. 111.
 ctor est, quod nihilominus aliis etiam concessum sub- 74.
 sequutis Cæsaribus haud male ex Appiano colligit ma-
 gnus Casaubonus. Omnino vero notandum hoc loco,
 quod de more hujus appellationis idem Dio in Clau-
 dio tradidit, cum ob res gestas in Britannia aliquoties
 Imperatorem salutatum, contra patrium morem, quo
 non sapius, sed semel tantum id nomen poterat de uno
 bello reportari, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ *πολλὰκις ἐπωνομάσθη* Lib. LX.
ὡδὲ πρὸ πάτρια, ἔ γάρ ἐστὶν ἐν ἑδρῆνι πλέον ἢ ἄπαξ, ἐν ἑαυτῷ
πλέμυς ἢ Πικλησὶν τῷ τῆν λαβείν. *ob hæc aliquoties IM-*
 PERATOR *dictus est præter morem Romanorum; neque e-*
nim sapius quam semel licet uno de bello id nomen adsumere.
 Unde intelligimus, quo titulo ac jure Imperator to-
 ties, nempe XXVII. vocetur, in Nummis Claudius, &
 inducti ab eo moris imitationem ad alios quoque transf-
 iisse.

PONTIFICIS MAXIMI nota ex iisdem Num- De Titulo
 mis appellatio, qua supremam Sacrorum & Religio- PONTIFICIS
 num curam in se transfulerunt Cæsares. Hinc ab Au- MAXIMI
 gusto ad Gratianum usque Imperatorem transit usus et Adfiri-
 hujus appellationis, ut docent Lapides, & adnotavit bis.
 jam ante eminentissimus Annalium Scriptor. Non-
 nulli vero serius eandem, ut à Justino retentam volunt,
 cujus extat inscriptio cum verbis PONT. MAX. in
 quibus tamen non *Pontificem*, sed *Ponticum Maximum*
 legendum monuit nuper eruditissimus Reinesius. Con-
 juncta vero in Cæsarum Nummis Principatus & Sacer-
 dotii jura ea ratione, qua Reges Lacedæmoniorum
 dicti jam olim Xenophonti, rerum divinarum respec- De Lacedæ-
 tu Sacerdotes, humanarum vero Imperatores; aut mon. Rep.
 qua quosdam Duumviros & Sacerdotes vocatos legi-
 mus nonnunquam in prisicis monumentis. Tales nem-

pe Sacerdotes Duumvirales in Codice Theodosiano, & in Actis Cæciliani, Didymus quidam SACERDOS Jovis Optimi Maximi, & simul Duumvir Coloniae Carthaginensium, quem locum adtulit ad Eusebium Cl. Valesius. Quo spectat præclara inscriptio cujusdam

Thef. Grut. ccccxxxix. 5. Gnæi Munatii, in qua dicitur inter alia, MUNICIPI FLAMEN PERPETUUS DUUMVIRALI POTESTATE. Unde factum ut Romanorum exemplo, nonnisi functos supremis Magistratibus ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ seu Provinciarum Sacerdotes creasse legatur apud Eusebium Maximinus. Quare etiam iidem ΑΣΙΑΡΧΑΙ & ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ seu Asiæ Principes & Sacerdotes occurrunt apud eosdem Gentiles; ut cum aliunde, tum ex aurea Epistola Smyrnæorum liquet de Polycarpi Martyrio, in qua illud Sanctissimus Præsul passus legitur Ἰπὶ Ἀρχιερέως Φιλίππου, quem paulo ante Ἀσάρχην vocant iidem Smyrnæi, ne de muneris communione possis dubitare. Egregie vero id illustrat præclara Nummi inscriptio sub Antonino Pio percussi, qui utramque appellationem uni etiam eidemque tribuit, ΠΡΟΦΡΟΝΤΩΝΟΣ ΑΣΙΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΠΟΛΕΩΝ ΚΟΙΝ. *Frontone Asiarcha & Sacerdote XIII. Civitatum Communis Asiæ*; numeralibus nempe litteris ΓΙ pro ΠΓ transpositis, obvio more seu ἡλιακαίδεια, sicut itidem in sequenti nummo Laodicensium ΣΑ. ΕΥΤΥΧΟΥΣ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΠΟΛ. *Samio Eutyche Sacerdote XIII. Civitatum*, ex quibus nempe constabat Commune Asiæ, ut aliunde liquet, & qua de re alibi. De simili vero *Asiæ Sacerdotio* occurrit aliquoties mentio in libris Jurisconsultorum, ut quod sponte illud iterare nemo prohibeatur; aut in *Asiæ Sacerdotium Provinciae* suscipere non cogantur numero liberorum quinque subnixi. Nec pauci alioquin occurrunt antiqui Græcorum Nummi, qui

L. 17. D. de Mun. & honor.
L. 8. D. de vacat. & excuf.

vero collegisse Dorotheum *Ἀροθέα*. De annis cæterorum Sacerdotum nominibus signari solitis, apud Nicopolitas puta, Alexandrinos, quibus dictus proinde Sacerdos Augustalis *Ἰουλιανὸς ἀρχων*, morem notarunt jam duo viri longe eruditissimi, Casaubonus & Seldenus, ille ad Suetonium, hic ad Marmora Arundelliana. Simile quid de Jovis Olympii Sacerdotibus apud Syracusanos observat etiam Diodorus. Juxta autem illius moris vestigia, quo inscripta in Actis publicis Sacerdotum aut Asiarcharum nomina, in Inscriptione donariorum ejusdem Smyrnæ, quæ occurrit in prædictis marmoribus, Ctesyphon quidam *ΑΣΙΑΡΧΗΣ* vocatur. Idem nempe apud Asiaticos, cum Ludorum & Publici Concilii totius Communitatis, tum reliquorum Flaminum Præsides quidam & principes habebantur. Unde lux etiam non mediocris accedit celebri Actorum loco, ubi occurrit *Asiarcharum* apud Ephesios mentio. Liquet enim ex monumentis modo adlatis, *Asiarchas* id genus non Ephesi solum, ut existimarunt nonnulli, sed modo Cyzici, modo Smyrnæ locum habuisse, ubi nempe communia Asiæ Sacra & publici conventus habebantur, quibus præerant illi Asiarchæ. Secundo, unum videri Asiarcham hoc munus eodem tempore administrasse, quamvis plurium simul Asiarcharum mentio occurrat eodem Actorum loco & tertium aut quartum Asiarcham electum se tradat alicubi Aristides. Firmant nempe hic Nummi eandem Cl. Valesii sententiam, quam ex commemorato uno Philippo Asiarcha in Polycarpi martyrio jam ad Eusebium adseruit. Adeo tamen ut statuentum sit omnino, aut per vices hoc munus plures implevisse, aut vero unum Asiarcham ut reliquorum Principem constitutum, à quo petita sit Fastorum & rei gestæ memoria. Ita *Πρῶτος Ἀρχιερεὺς* in antiquis Nummis interdum

Lib. XVI.

XIX. 31.

Sermon.
Sac. IV.

terdum signati, ut Cebessiurbis Lyciæ, ΕΠΙ ΑΥΡ. ΜΑΡ-
ΚΟΥ ΑΡΧΙ. ΠΡΩ. ΚΑΒΗΣΣΙΚΩΝ, sub Aurelio Marco
Pontifice Primo Cebessensium, ni ΠΡΩΤΩΝ potius legen-
dum sit seu Primorum, & ita ad Cebessenses non ad Pon-
tificem referri debeat, ut ΠΡΩΤΩΝ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ,

aliaque gemina. Alioqui *Sacerdos Perpetua & Prima* oc-
currit aliquoties in antiquis lapidibus. Tertio, non
audiendum hic Augustum Interpretem, Constanti-
num Porphyrogenetam, qui Asiarcham Asiæ Procon-
sulem interpretatur, & hanc suam explicationem firmat
hoc ipso Actorum loco. Neque enim aut alibi, aut in
productis Nummis Asiarcha ut Romanus Proconsul,
sed ut Præses publici Asiæ conventus & communium
Sacrorum producitur. Cæterum in veteri Inscriptio-
ne, quam nondum excusserunt viri docti, Antonius
quidam Hyacinthus ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ

Thef.
CLXXIV. 3.
& CLXXVIII.
3.

Them. O-
rient. p. 19.

ΑΣΙΑΡΧΗΣ vocatur; ut eosdem habuerint Asiatici
& Magistratus præcipuos, & solemnium Gentis Sacro-
rum Antistites. Unde facile jam adsequimur, cur ἀγ-
χῆς & ἐπιάρχης apud Græcos, & Præsidis ac Præfectura

Thef. DXXII.

1.

nomine apud veteres Jurisconsultos, seu Gentium Præ-
fatus, eadem Asiarcharum & supremorum Sacerdo-
tum dignitas designetur. Ita nempe conjuncta in iis
occurrunt munia Principatus & Sacerdotii, ut iidem
illi Principes dicti & Sacerdotes non obscuram Pontifi-
ciæ Cæsarum dignitatis imaginem adumbrent, de qui-
bus illo sensu Tacitus, *Nunc Deum munere summum Pon-*

Ulpian. l.
14. D. de
excusat.

tificem etiam summum hominum esse; Scilicet,
Rex Anius, Rex idem hominum, Phœbique Sacerdos;
quod etiam ad Romanorum Imperatores eisdemque
Pontifices trahit ibi Servius, *sane majorum hæc erat con-*
suetudo, ut Rex esset etiam Sacerdos, vel Pontifex. Unde ho-
dieque IMPERATORES dicimus PONTIFICES.

Annal. III.
58.

Æacid. III.

Quo

Quo spectant etiam Nummi quidam Elagabali peculiari titulo inscripti, SUMMUS SACERDOS AUG. Illud tamen discrimen hoc observes, quod non perpetua erat Asiarcharum, sicut apud Romanos Pontificis

Annal. vi.
10.

Maximi dignitas, quam perpetuam seu *continuum* (ut Taciti verbo utar de Præfecto urbis perpetuo) Cæsari- bus Nummi largiuntur; nec in iis proinde renovari videas, instar Consulatus aut Tribunitiæ potestatis. Notum quippe hoc Sacerdotium fuisse ex eorum numero, quæ non annua erant, aut singulis vel quinquenniis vel decenniis, ut reliqua Augusti imperia, renovabantur, sed *ἀεὶ ἕως*, ut Græci eadem vocare solent. Hinc apud Cassiodorum, ubi mentionem injicit perpetui

Var. Lib. vi.
cap. 2.

Patritiatus, *credo ad similitudinem PONTIFICATUS unde venerat, rem fuisse formatam, qui SACERDOTIUM non deponunt, nisi cum vitæ munera devehunt.* Ita factum ut exemplo perpetui hujus Pontificatus, alia quoque Sacerdotum Collegia apud Romanos Pontifices suos crearent *assiduos*, ut de iis loqui amat Livius, seu *ἀεὶ ἕως*. Tales præter alios illi ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΔΙΑΒΙΟΥ, seu Palæstræ Pontifices, quorum mentio in Inscriptio- nibus Athleticis Romæ novissime repertis, in ruinis Thermarum Titi. Unde luculentam ex iis ad ipsum lapidem à me nuper cum geminis aliis descriptam, non pigebit hic in Lectoris gratiam divulgare;

Η ΙΕΡΑ ΕΥΣΤΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΗΡΑΚΛΕΑ ΑΠΟΚΑΤΑΛΥΣΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΔΙ ΡΩΜΗ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΩΝ Μ. ΟΥΛ- ΠΙΟΝ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΝ ΔΙΑΒΙΟΥ ΕΥΣΤΑΡΧΗΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΕΥΣΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΕΙΚΗΝ ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ΕΠΙ ΒΑΛΛΑ- ΝΕΙΩΝ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΤΟΝ ΕΑΥΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑ- ΤΗΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΑΙΤΗ- ΣΑΜΕ-

ΣΑΜΕΝΟΝ ΤΟ ΤΕΜΕΝΟΣ ΤΩ ΣΥΜΠΑΝΤΙ
 ΕΥΣΤΩ ΤΗΝ ΤΕΙΜΗΝ ΑΝΑΘΕΝΤΟΣ Μ. ΜΕΤ-
 ΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΜΝΟΥ ΕΠΙ ΑΡΧΟΝΤΩΝ Α. ΟΥ ΑΝ-
 ΝΙΟΥ ΑΓΡΙΠΠΙΑΝΟΥ ΚΑΙ Μ. ΜΕΤΤΙΟΥ ΑΜΕ-
 ΡΙΜΝΟΥ.

Dedicatum fuit nempe Antonini Pii temporibus
 præclarum hoc monumentum, ut eruo ex gemina in-
 scriptione apud Gruterum, in qua itidem occurrit
 mentio hujus M. Ulpii Domestici, & Legationis il-
 lius ad Pium nomine Collegii Athletarum susceptæ; Thef. cccxv. 9. & cccxvi.
 quæ Inscriptio edita miram ex ista lucem sceneratur.
 Sed de his alibi ad has ipsas Inscriptiones. Unum hic
 notandum, hunc Ulpium Domesticum universæ Pa-
 læstræ Xystarcham simul & ΑΡΧΙΕΡΕΑ perpetuum
 vocari, ex eo nempe genere, quos proinde *Sacerdotales*
Præsides à Tertulliano dictos videas. *Quid ergo mirum si* De Specta- cul.
apparatus agonum Idololatria conspurcat de coronis profanis, de
 SACERDOTALIBUS PRÆSIDIBUS, *de Collegia-*
tis Ministris. Munerum nempe seu Ludorum editores
 Flamines vulgo & Sacerdotes, quo respexit etiam Ca-
 non Concilii Illiberitani, *Flamines qui non immolaverunt* Can. III.
sed MUNUS tantum dederunt, à cujus sensu longe utique
 recedunt docti Hispani illius Concilii Interpretes, qui
 ignorance obvi illius moris *Munus* ibi explicant de
 dono, quo se à sacrificandi necessitate eximerent. Sicut
 vero ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ in superiori Marmore,
 ita ΙΕΡΕΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ seu *Flaminem perpetuum* legas in
 Nummo quem vulgavit jam olim doctissimus Sirmon-
 dus; ut nempe illos innuat, qui *Flamines perpetui* vo-
 cantur in Codice Theodosiano, aut cum *Flamines,* tum
Pontifices perpetui in Marmoribus antiquis. Quales etiam
 Jovis *Σίς* Sacerdotes apud Mylasenses observat Stra- Lib. XIV.
 bo; aut Templi apud Arabas Diodorus; aut apud Bur- Lib. III.
 gundios

- L. xxviii. gundios Sacerdotem omnium Maximum Ammianus, aut non Hebræorum duntaxat Pontificem, de quo id
- Lib. xvi. tralatitium, Josephus, sed Herodem etiam perpetuum
- Antiq. c. 9. scilicet Agonothetam ab Olympiis declaratum. Immo nec perpetuam solum in eodem Augusto, sed hæreditariam etiam Pontificiam dignitatem reliquorum Cæsarum Nummi satis arguunt; cuius rei gemina exempla suppeditant nonnunquam prisca Gentilium monumenta. Unde certe haud male apud Dionem, inter honores à Senatu Jul. Cæsari decretos, ille etiam refertur, ut filius ejus qui nasceretur aut adoptivus, evaderet Pontifex Maximus; qui honos utique ad Hæredem
- Lib. xliiv. ejus ac reliquos dein Successores transit. Ita apud Herodotum mentionem videas Sacerdotis, qui sibi & liberis Sacerdotium petit; quales nempe *πατριάρχαι* aut *ἱερωσύνας*, ut eas vocarunt Græci, *paterna ac avita*
- In Othone. *Sacerdotia* Suetonius, apud Ægyptios, Rhodios aliisque familiares ex eodem ^a Herodoto, ^b Diodoro præterea ac prisca id genus auctoribus colligas. Hinc etiam in antiquo lapide *ΠΕΡΕΥΣ ΔΙΑΓΕΝΕΩΣ*, & in altera Inscriptione Græca cum priori, quam modo expressimus, reperta, Claudius quidam Rufus successor declaratur proprii Parentis in eodem munere Pontificis universæ Palæstræ, *ὅς καὶ διαδοχὸς ἐγενέτο τοῦ ἰδίου πατρὸς*, nempe ut apud Photium legas alicubi, *ἱεραὶ καὶ ἐξ ἱερέων καὶ πατρὸς πατρὸς ἀνώθεν κατὰ γένος*; aut sicut apud Philostratum Scopelianus quidam traditur, Hebræorum scilicet more, oriundus ex Sacerdotali genere & hæreditarius Asia Sacerdos, *ἀρχιερεὺς μὲν ἐγένετο τῆς Ἀσίας αὐτὸς καὶ πατρὸς γονοὶ αὐτὸς πατρὸς ἐκ πατρὸς πάντες*. Sacerdos vero fuit Asia ipse & illius majores omnes à Patre ad Filium. Ita certis è familiis adscitus Clarii Apollinis apud Colophonios culti Sacerdos

Pag. 169.
Bibl.

In vit. Sophist.

cerdos apud Tacitum. Neque vero omittendum hoc Annal. 15.
 loco, ubi plures simul Augusti regnabant, penes unum ^{54.}
 & seniores quidem hanc Pontificatus Maximi appella-
 tionem resedisse apud Romanos, ut supra ex Dione
 notavimus. Id vero rursus perspicue probant Nummi,
 in quibus M. Aurelius PONT. MAX. vocatur, non au-
 tem Collega ejus L. Verus. Alias inferior quoque PON-
 TIFICIS dignitas tanquam initium quoddam seu ty-
 rociniū illius fastigii in aliquot junioris Drusi & Ge-
 tæ adhuc Cæsaris nummis signatur, ut supra monui.
 Omissa vero cum plerisque aliis mentio hujus digni-
 tatis à Gallieni temporibus, in sequentium Augusto-
 rum Nummis, licet non abdicarint continuo vim aut
 usum hujus appellationis. Neque enim titulum illius
 dignitatis solum gestasse, sed munia etiam peregrisse
 Cæsares, docent nonnunquam Auctores; ut de Ha-
 driano Spartianus, *Sacra Romanorum diligentissime cura-
 vit, peregrina contempsit, PONTIFICIS MAXIMI
 officium peragit.* Ita Tiberius ut Pontifex Maximus de
 jure Flaminiis consultus apud Tacitum, & à Plinio Tra- Annal. 111.
 janus, *quia sciebam in urbe nostra ex ejusmodi causis, colle-
 gium Pontificum adiri solere, te Domine, MAXIMUM* ^{59.}
PONTIFICEM consulendum putavi, quid observare me Lib. x. Ep.
velis. Hinc etiam ab Augusto ratione illius muneris,
 Fatidici libri recensiti; Annus Julianus iterum ordi- Sueton. in
 natus; auctus Sacerdotum numerus; Cærimoniæ an- Aug.
 tiquæ restitutæ; & Claudius obsecrationem *jure MA X.*
PONT. præit, auctore eodem Suetonio; & apud Ta-
 citum fugillatus Vitellius, *quod MAXIMUM PON-* Hist. 111.
TIFICATUM adeptus cærimoniis publicis diem quen-
dum nefastum, hoc est suo more improvide, edixisset;
 & ab Alexandro Severo *Causas Sacrorum finitas* notat
 Lampridius; & Vopisco dictus *Sacerdotia composuisse*
 Aure-

Aurelianus; & Julianus ut Pontifex Maximus, quorundam Sacrorum procurationem sibi vindicat, ἐγὼ τῶν τῶν ἐπειδὴ περ εἰμι καὶ μὴ τὰ πύργια ΜΕΓΑΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, Ego proinde quandoquidem sum juxta leges patrias MAGNUS PONTIFEX; quod & in alia Epistola testatur cuidam Sacerdoti nuncupata, & quam cæteris quin Pontificis appellationem sibi ipsimet Julianum tribuisse, docet nos Socrates, καὶ ἐαυτὸν ΑΡΧΙΕΡΕΑ ἀνέμασεν. Unde utique Libanius, gaudere Julianum Sacerdotis haud minus quam Imperatoris nomine, non frustra videtur alicubi prædicare. Cæterum eandem appellationem in Nummis certe illorum temporum insolitam retinet quoque nummus aureus M. Constantini, ubi P. M. seu Pontificis Maximi titulus cum reliqua honorum congerie adscribitur. Sicut vero ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ vel ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΜΕΓΙΣΤΟΙ in Græcis Cæsarum Nummis & Lapidibus vocantur Romanorum Cæsares, sic etiam Vestalium Maxima Ἀρχιερεῖα apud Dionem dicitur. Ita factum ut eadem ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ appellatio quam Christo tribuunt prisca Ecclesiæ Doctores Clemens Romanus, Origenes, alii, dein translata sit promiscue ad Christianorum Antistites, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, quo nomine & Vigilium Romanum & Paulum Alexandrinum Præsules, præter alios vocat in Arcana Historia Procopius. Ex eodem fonte profluxerunt postea inversa ΙΕΡΑΡΧΗΣ & ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ nomina, inter quæ discrimen illud statuit Auctor scholiorum ad opera Dionysii vulgo Areopagitæ, ut ΙΕΡΑΡΧΗΣ Sacrorum curam, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ Sacerdotum magisterium capessat, prior nempe τῶν ἱερῶν, posterior τῶν ἱερῶν ἀρχῶν.

DE TRIBUNITIA POTESTATE supra vidimus, qua ut summi fastigii vocabulo, annos Principatus

Hist. Eccl.
l. VIII. c. 1.
Panegy.
Jul. p. 245.

In Gaza
Cardinal.
Leopold.
Medic.

Lib. LXXIX.

Maxim. in
Schol. ad l.
1. de Cœl.
Hier.

De Titulo
TRIBUNI-
TIÆ POTE-
STATIS.

tus passim in Nummis Cæsarum distinctos nosti. Ut manifeste ii demum arguunt, quam vere à Dione sit adfertum, juxta eandem imperii sui annos à Cæsaribus numerari. Perpetuam nempe illam potestatem semel susceptam gerebant Cæsares, quomodo & eam vocat in Hadriano Spartianus, *ad PERPETUAM Tribunitiam Potestatem omen sibi factum*; ita tamen ut quotannis eandem cum Tribunis plebis renovarent, sicut cum Dionis auctoritas, tum Nummorum conspectus probat. Adeo ut nec Tiberium, cui ad quinquennium delatam illam scribit Suetonius, abstinuisset ab eadem in singulos annos illius quinquennii & sequentium etiam renovanda, ex iisdem constet contra quam viris doctis placuit. De Vespasiano observat idem Suetonius eandem Tribunitiam potestatem recepisse, quod vix hodie ex illius Nummis colligas, qui ab initio principatus eandem illi deferunt, & quidem ad numerum usque TRIB. POT. X. quot illi anni imperii fuerunt. Communicatam vero ab Augustis eandem dignitatem cum designatis hæredibus, eoque exemplo summæ spei adnotos, quod tradunt nonnunquam Scriptores, ex Ælii, Aurelii, aliorumque Nummis observes, quibus

L. ÆLIUS CÆSAR TRIB. POT. COS. II. & Tacit. An-
 AURELIUS AUG. PII F. CÆSAR TRIB. POT. nal. III. 56.
 COS. II. Unde illud etiam eruas, annos Tribunitiæ potestatis in iisdem Nummis, non ab imperii exordio, sed ab initio illius fastigii vulgo signatos; adeo ut Tiberio, Neroni, Marco, Commodò, aliisque longe plures anni Tribunitiæ potestatis, quam imperii tribuantur. Exquisite vero hanc in rem raritatis Nummus M. Aurelii adhuc Cæsaris nondum Augusti, in cujus averfa parte Roma sedens galeata, cum adscripta gemina Tribunitia potestate, nempe TR. POT. VII.

rum Coss. aut Severum, qui *Tribunatum plebis Marco Imp. decernente promeruit*. Cæterum vi illius Potestatis Tribunitiæ, quæ *pars maxima regalis imperii* Vopisco alicubi vocatur, tria maxime Augustis competebant, e quibus duo observat Dio: Jus intercedendi amplissimum, unde Scauri apud Tacitum gratulatio, quod Tiberius *relationi Consulum jure TRIBUNITIÆ POTESTATIS intercessisset*; alterum ut essent Sacrosancti, quare J. Cæsar interfectus Appiano & alibi Dioni *ὁ ἱερὸς καὶ ἀσπλ.* vocatur. His tertium accedit, Senatum eogendi facultas. Unde Tiberius rursus apud Tacitum legitur, solo *TRIBUNITIÆ POTESTATIS* edicto Patres in Curiam vocasse; & in eadem verba Tranquillus, *jure autem TRIBUNITIÆ POTESTATIS coactio Senatu*. Alioquin ampliata eadem facultas in Augusto peculiari Senatus decreto, ut quoties vellet Senatum convocaret, quod jam occupavit ad Suetonium *ὁ πρῶτος*.

CONSULUM etiam usurpatum pro arbitrio ab Augustis fastigium in eorundem Nummis passim expressum legitur. Origo autem illius moris à Sylla profecta, qui Dictaturæ quoque Consulatum præter morem adjecit. Unde factum observat Appianus, ut Romanorum Cæsares Imperatoriæ Majestati, Consulatus quoque adderent dignitatem. Immo cum florente adhuc Rep. Pompeius Consul sine collega novo exemplo fuisset renunciatus, inde etiam hoc Cæsaribus tributum liquet, ut soli Consules nonnunquam designarentur. Ita omnia reperias Imperatoriæ dignitatis incunabula in liberæ sed inclinantis jam Reip. sub unius arbitrium inductis novo more exemplis. Neque perpetuum tamen eundem Cæsarum Consulatum præter Fastos iidem Nummi arguunt, qualem Scipioni olim sed recusanti delatum scribit Valerius. Unde cum J. Cæsari

CON-

Consulatus continuus esset decretus, aut juxta Dionem ad decennium, quartum tantum Consulatum admittisse dicitur à Suctonio; quem tamen refellit Nummi inscriptio apud Goltzium (modo illi fides constet)

C. CÆSAR COS. QUINCT. IMP. SEXT. DICT. PERPETUO. Ita XIII. Consulatus Augusto illius Nummi cum Tranquillo tribuunt, quemadmodum germana Pontis Ariminensis inscriptio, ut legitur in vita magni Peireskii, non XIV. cum Tacito, aut apud Gruterum, & rursus Liberio v. non III. cum Tranquillo, eadem monumenta adjudicant. Vitellio tamen perpetuum Consulatum tribuit vetus lapis, cujus rei index quoque nummi infer. apud Goltzium A. VITELLIUS L. F. IMPERATOR COS. PERP. Ita Vitellii exemplo *assiduus Consul* ex Claudiani voto Honorius,

iv. Conf.
Honor.

His precor assiduus Consul, Mariique relinquo

Et senis Augusti numerum,

Lib. 1. c. 20.

Nov. cv.

haud aliter ac *assiduum* Flaminem Dialem ac *assiduus* Vestales vocat alicubi Livius, ratione perpetui utriusque Sacerdotii. Ita *jugis* quidam & *indefinens* Consulatus Cæsaribus tribuitur in Justiniani Novella, eo quod *Imperatori quidam jugis & indefinens Consulatus omnibus civitatibus & populis & gentibus in singulis que placent distribuendo advenit; aut cum ipse annuerit trabea, ideoque & Imperii Consulatus per omnia sit frequens & sceptrum.* Alioquin eodem honore licet sæpius repetito, ad paucos vel menses, vel dies, vel horas etiam contenti vulgo Cæsares, mox ad alios illum transferri curabant. Exemplum illius moris invexit Augustus, quo ad plures Consularis trabea deferretur. Unde factum etiam, ut rursus invaluerit nata jam sub J. Cæsare celebris illa Consulatum ordinariorum & suffectorum origo, & à temporibus

ribus Imp. Claudii bimestres ut plurimum Consules pro annis evaserint. Duo nempe hic mutata sub Cæsaribus; unum, ut Consulatum ante tempus deponerent; alterum, ut absentes eundem inirent, quorum postremum de Augusto notat Tranquillus, & de Vespasiano ac Tito Tacitus. Quare etiam ne extra Consulatum deessent eidem Augusto & successoribus Consulibus prærogativæ, duo iterum sub eodem inducta reperio. Unum ut Consularis Potestas perpetua cum iure XII. fascium illi deferretur: Alterum ut extra Consulatum jus nihilominus haberet Relationis, quod Consulibus alias proprium juxta Polybium ac Dionem, & postea inter solitos Cæsarum honores receptum. Cæterum non adscripti solum diligenter in Nummis Cæsarum, Consulatum ab iis gestorum numeri, sed in nonnullis etiam rarioribus solemnibus Consularibus Processibus pompa. Hujus notæ duo insignes Lectori indicandi: Unus aureus magni Constantini, qui extat in Cimiarchio Cæsareo inscriptus FELIX PROCESSUS COS. VI. AUG. &c. Alter Maxentii, quem videas in Gaza Inclytæ Reginæ, unde sequens ectypum sumus nacti, opportune nobis à laudato paullo ante Thoma Chiffletio subministratum.

Currum agnoscis Triumphalem quem trahunt quatuor Elephanti & Victoriæ desuper, quæ Coronam offert

V u u u

offert

offert Maxentio, cum inscriptione superiori haud ab-
 simili, FEL. PROCESS. CONSULAT. AUG. N.
 seu *Felix Processus Consulatus Augusti Nostri*. Inde vero
 tria continuo colligas. Primo, ut crudite monebat
 Chiffletius noster, Maxentii Consulatum, de quo ob-
 scura alias mentio, si unum forte excipias Anastasium
 Bibliothecarium, & Auctorem incertum de Praefectis
 urbis apud Onuphrium. Alterum, Maxentii Trium-
 phum de Alexandro Tyranno, cujus rei gestae histo-
 riam videre licet apud Zozimum: Tertium, factam
 sicut in superiori Constantini nummo, *Felicis Processus
 Consularis* mentionem, & signatam his monumentis
 perpetuam ejus rei memoriam. Proprium nempe hic
Processus seu procedendi vocabulum, de solempni Con-
 sulum pompa, qua die magistratum illum inibant. Ita
 de Honorio Consule Claudianus,

De III.
 Conf. Ho-
 nor.

— PROCEDE SECUNDIS

Alitibus,

quo *Felicem* nempe illi *Processum*, juxta superiores Num-
 mos, auguratur. Sic in Fragmento nondum edito no-
 tarum veteris alicujus Grammatici in Ciceronis Ora-
 tiones, quod tractare mihi licuit in instructa ab opti-
 mis & antiquis libris Bibliotheca viri magni Isaaci Vos-
 sii, illud observabam ad Verrinas, *Quasturam intelli-
 gimus, nam omnes ceteri magistratus Kal. Jan. PROCEDE-
 BANT, soli vero Quaestores Nonas Decembris*. Ad quem
 Processum seu Pompam Consulare respexit etiam
 Hieronymus, agens de Consule designato, *qui quasi de
 subjectis hostibus triumpharet, Capitolinas ascendit arces,
 quem plausu quodam & tripudio Pop. Rom. exceptit*. Qualem
 etiam Imperatoris Valentiniani Consulis designati
 Processum describit nobis Ammianus, *Et cum introisset
 Ancyram Imperator, paratis AD POMPAM pro tempore
 necessa-*

Ad Mar-
 cell. de exi-
 tu Latæ.

Lib. xxv.

necessariis, CONSULATUM INIIT, *adhibito in Societatem trabæ Varroniano filio suo admodum parvulo, cujus vagitus pertinaciter reluctantis ne in CURULI SELLA VEHERETUR EX MORE, id quod mox accidit, portendebat.* Vides hic Imperatorem Consulem, procedentem eundem solemnem pompam in rem paratam, die inchoati Consulatus, adscito quoque in societatem illius honoris & Processus infante filio adhuc vagiente, nempe τῷ ἐν ἀγκάλαις ὑπάρχει, ut loquitur alicubi Themistius Orat. XII. de Consulatu lactentibus adhuc Augustorum liberis delato. Sic frequentes *Nobilissimi Pueri Coss.* in Inscriptione legum Codicis Theodosiani, ut paullo ante de Valentiniano III. & Honorio videbamus; ac de Olybrio Valentiniani genero Hieronymus, *Consul quidem in pueritia.* Ascendebant nempe frequenter augustissimum illud Consulum Tribunal, ut de Trajano Plinius loquitur, Imperatores; ita tamen ut ea ætate ex Domo Augusta alterum sibi Collegam vulgo adsciscerent, submotis ab ea trabæ societate privatis. Hinc de Juliano Ammianus, qui Sallustium Præfectum Galliarum alterum sibi adjunxerat Consulem, *& videbatur novum adjunctum esse Augusto privatum, quod post Diocletianum & Aristobulum nullus meminerat gestum.* Ejus moris tamen, privatos à societate Consulatus removendi, auctorem Constantium Juliani Decessorem innuerat alibi idem Ammianus, *Quod autem per omne tempus imperii nec in confessum vehiculi quemquam suscepit, nec IN TRABEA SOCIUM PRIVATUM adscivit, ut fecere Principes consecrati.* Haud obscura vero, quæ vulgo Auctores antiqui referunt de ornata ab Augustis Sella Curuli, seu de illo titulo Consulibus,

— Augusti quem se decorare fatentur,
Vuuu 2

& qui
Claud. in
Pr. Conf.
Scil. lib. 1.

- Panegy.
Julian.
P. 229. & quibus multa consentanea apud Libanium legas, tradentem inter alia Imperatores gratificari volentes Consulari dignitati, in semet eam recepisse adnexo Consulatus imperio. At aliter loquitur Consul ipse tandem & Imperator Julianus, qui refert alicubi Imperatores, alias dignitates Recip. aboleviffe, alias retinuisse *ἀλλὰ εἶς*, de Consulatu vero addit, *χαίρουσι ἡ καὶ πρὸς ἐνιαυτὸν τυγχάνοντες*, gaudent etiam in annum eum adepti. Quo loco itidem notanda illa Zonaræ verba de Principibus ante Diocletianum, *οἱ πρῶτω γὰρ Κασιλάς κτ' ὄν' ἴθατοτε πηλὴν*, superiores enim Imperatores INSTAR CONSULUM observabantur. Certe Jovem ipsum Deorum Regem & Patrem eo nomine quo vulgo Consules Græci, *θεῶν ὄπατον* vocat idem Libanius, & iteratione Consulatus augeri honorem negat in quadam Constitutione Theodosius junior, *quia nihil est altius dignitate.*
- Orat. 111.
P. 201. *πρὸς ἐνιαυτὸν τυγχάνοντες*, gaudent etiam in annum eum adepti. Quo loco itidem notanda illa Zonaræ verba de Principibus ante Diocletianum, *οἱ πρῶτω γὰρ Κασιλάς κτ' ὄν' ἴθατοτε πηλὴν*, superiores enim Imperatores INSTAR CONSULUM observabantur. Certe Jovem ipsum Deorum Regem & Patrem eo nomine quo vulgo Consules Græci, *θεῶν ὄπατον* vocat idem Libanius, & iteratione Consulatus augeri honorem negat in quadam Constitutione Theodosius junior, *quia nihil est altius dignitate.*
- Annual. 11. Principibus ante Diocletianum, *οἱ πρῶτω γὰρ Κασιλάς κτ' ὄν' ἴθατοτε πηλὴν*, superiores enim Imperatores INSTAR CONSULUM observabantur. Certe Jovem ipsum Deorum Regem & Patrem eo nomine quo vulgo Consules Græci, *θεῶν ὄπατον* vocat idem Libanius, & iteratione Consulatus augeri honorem negat in quadam Constitutione Theodosius junior, *quia nihil est altius dignitate.*
- Panegy:
Jul. p. 230. & iteratione Consulatus augeri honorem negat in quadam Constitutione Theodosius junior, *quia nihil est altius dignitate.*
- L. 1. Cod. de Consul. *quia nihil est altius dignitate.*

DE PROCONSULTU Cæsarium.

Neque vero à gesto Consulatu PROCONSULES dictos eisdem Cæsares nosti, ut quibusdam tamen placuit, sed ob Pronconsulare imperium cum reliquis majestatis insignibus iisdem concessum, prout observarunt jam eruditi. In Nummis autem Cæsarium vix eundem PROCONSULIS titulum expressum videas, qui illis alioquin frequenter in faxis & in nonnullis literarum inscriptionibus apud Dionem, Eusebium, aliosque, & aliquoties apud auctores Historiæ Augustæ tribuitur. Miratur vero non leviter *ὁ Γουμάσιος* Cæsaronus hoc Nummorum aliorumque silentium; nec causam adsequi sese profitetur, cur præterita sit eadem Cæsarium dignitas in plerisque monumentis priscaevi, quum Tribunitiæ Potestatis constans occurrat mentio; quarum utraque tamen ex æquo Cæsariibus compete-
bat. Rationem autem vel silentii vel diversitatis inde peten-

petendam crederem: Primo, quod non semper aut in Urbe, sed extra pomerium duntaxat Proconsulitulum suscipere Imperatores. Diserte id apud Dionem expressum legas, ὅτι πάντες οὐκ ἐν τῇ πόλει ἀλλ' ἐν τῷ περὶ τὸν ἀγορᾶν ἔξω τῆς πόλεως ἔχουσιν ὄνομαζονταί. *Consules enim sunt saepenumero & PROCONSULES semper quoties EXTRA pomerium sunt, appellantur.* Lib. I. III.

Hinc Elagabalus apud Dionem imperium in Syria suscipiens inter reliquos titulos, Proconsulis quoque nomen adsumit; procul nempe ab Urbis pomerio positus. Quo spectant etiam duo illustria apud Tacitum loca. Prius, ubi absentem Germanico delatum tradens Proconsulare id genus imperium, addit, *quominus idem pro Druso postularetur, ea causa, quod designatus Consul Drusus PRÆSENSQUE erat.* Annal. I. 14.

Alterum, ubi decretum refert inter alia, ut Nero PROCONSULARE imperium EXTRA URBEM haberet. Unde quum non eadem esset hujus tituli, quæ Tribunitiæ Potestatis aut aliorum ratio, inde in Nummis Cæsarium aliisque monumentis ommissa frequenter illius significatio, quem iidem tamen tribuunt nonnullæ Corporum & Collegiorum Inscriptiones. Secundo, quod hæc potestas Proconsularis infra aliarum fastigium censeretur, quæ in Nummis Cæsarium leguntur expressæ: unde nec Principis Senatus (quem titulum præter Augustum, à Tiberio cum Cæsaris & Germanici appellationibus adsumptum tradit Dio) nec de *jure Relationis*, alia appendice principalis fastigii, ullam in iisdem mentionem reperias. Neque enim omnibus, sed præcipuis appellationibus superioris potestatis & jam olim & hodie etiam Nummi Principum signari consueverunt. Hinc reliquis etiam titulis, *Imperatoris, Cæsaris, Augusti, Pontificis Maximi, Tribunitiæ Potestatis, Consulis, PROCON-* Lib. LVII.

V. UUU 3. SULEME

SULEM postponi passim videas in præcis Inscriptionibus, & in litteris Galerii Maximini apud Eusebium. Adeo nec adscriptum eundem reperias in antiquis Cæsarum Elogiis, ante Nervæ & sequentia Antoninorum tempora, quibus plenior quædam refertur honorum & titulorum congeries, quamquam jam ante Proconsulare illud imperium Augusto tributum constet ex Dione, & Neroni ex Tacito. Trajano certe & Ælio Cæsari adscribunt etiam hunc titulum Marmora, ut pateat errare virum incomparabilem, qui in Antoninis hunc primo credit reperisse. At Nervæ quidem male tribuitur lapis apud Gruterum cum illo titulo *Proconsulis*, qui successori ejus Nervæ Trajano adscribendus; prout colligo ex adjuncto *Dacici* cognomine, & lacunis inscriptionis, quæ non incommode suppleri possunt. Tota nempe aut certe præcipua vis hujus potestatis in Imperatoris vocabulo jam erat reposita, cujus auspiciis reliqui Præsides bella suscipiebant, & quo uno nomine supremum peregrinarum juxta & urbanarum rerum arbitrium, omniaque Magistratuum jura in Cæsares translata aperte docet Dio. Additus tamen opportune, ut judico, & peculiari de causâ in gratiam Augusti *PROCONSULIS* titulus. Divisus nempe ab eo fuerat Orbis Romanus in Provincias Cæsaris & Populi, quarum postremis Populi Magistratus sub Proconsulum nomine præerant. Unde ut nihilominus Cæsaris auspiciis omnes illas provincias ex æquo administrari singularum Præsides facilius intelligerent, nec ullas partes Orbis Romani imperio illius exemptas, translata illa *PROCONSULIS* aut *JURIS PROCONSULARIS* ad eundem Augustum & successores nomenclatio. Et hæc notaveram in prima editione hujus operis, quum postea eandem *Juris Proconsularis*

Hist. Eccl.
lib. IX.

Thef.
ccxlv. 9. &
ccli.
Salmas. ad
Hist. Aug.
p. 82.

Lib. LIII.

ris Cæsaribus usurpati originem vidisse quoque Petrum Marcum in renovato formis luculento opere de Concordia Sacerdotii & Imperii recenter in urbem adlato, opportune monuisti. Neque vero statui debet cum magno Casaubono, ita pertinax hac in parte Nummorum veterum silentium, ut non sese manifestet hic PROCONSULI titulus in aliquot antiquis id genus monumentis. Mitto quem jam ab Occone descriptum videre idem potuisset in duobus Constantini nummis, nempe CONSUL. P. P. PROCONSULANT. Tres autem eodem quoque titulo inscriptos, quos notare mihi contigit in illustribus Cimeliariis, quia vulgo rariores, in Lectoris gratiam hic haud illibenter, vulgamus. Exhibent duo priores aurei, deprompti ex Gaza Palatina, Diocletianum ac Maximinum, cum figura quæ Globum gestat in averfa parte, solito illis temporibus in nummis simbolo, & inscr. CONSUL VII. P. P. PROCOS. Tertius itidem aureus è Museo laudati sæpius Etrusci Mæcenatis Cardinalis Medicei, Magnum Constantinum signat, cum inscr. averfæ partis P. M. TR. P. P. P. COS. IIII. PROCOS. ubi prioribus litteris Pontificem quoque Maximum vides eundem Cæsarem designari, quod rarum alioquin in nummis illorum temporum supra monuimus.

Pag. 53. 8.
537.

Immo

Immo ejusdem etiam notæ Trajani nummum vidisse memini apud Abbatem Bracesium, sed ex eo nummorum genere, quos *Crotoniatas* vulgo appellant, in quo nempe Caput Trajani cum inscr. IMP. CÆSAR TRAJANUS AUG. P. M. P. P. PROCONS. in averfa autem parte, Æneas cum Anchise & Iulo. Cæterum ad hunc PROCONSULIS titulum non referri debuit ille Zonaræ locus de Augusto, ἡ ὑπέρτων πρὸς διὰ τῆς ἐλασί, ut male observat vir doctus, sed ad perpetuam Consularem potestatem Augusto delatam, ut supra ex Dione vidimus. Eandem vero dignitatem candidatis imperii aliisque arbitris supremæ potestatis frequenter concessam apud Auctores legimus, sicut Germanico, Seiano, ac necdum Augustis Pio, Marco, ita ut inter initia fastigii Cæsarum seu *adipiscendo imperio*, ut Tacitus ca de re loquitur, *preparata*, eandem quoque dignitatem reponendam constet. Quæ vis autem hujus imperii fuerit perspicue designat meo judicio Tacitus, *Tunc decreto Patrum permixta Germanico Provincia que mari dividuntur, MAJUS que imperium quoquo adisset, quam his qui sorte aut permissu Principis obtinerent.* Hoc nempe *Majus Imperium* nihil aliud quam imperium illud Proconsulare, quale Augusto delatum iisdem verbis describit Dio, ἐν ᾗ τῶ ὑπάρχον τὸ πλεῖστον τῶ ἐκασταρχῆσι ἀρχόντων ἰσχυρίαν ἐπέτελλε, ut MAJOR ipsi in Provinciis, quam eorum Præfectis potestas esset. Ita ampliata paulatim hæc potestas, quæ jam in M. Antonio Præto reperta, (cujus *infinite imperium* vocat Lactantius,) renovata in Pompeio Lege Gabinia, qua permixtum ei ad quinquennium juxta Dionem Proconsulare imperium in toto Orbe Romano, aut quum delata ei rei frumentariæ procuratio, seu interprete illius legis Tullio, MAJUS IMPERIUM in Provinciis quam sit eorum qui eas obri-

Annal. XIII.
21.

Annal. II.
43.

Lib. LIII.

Lib. I. c. I.

Lib. IV. Ep.
ad Att. I.

obtinent. At non *Majus* sed *Æquum* illud Pompeii cum
 Proconsulibus imperium lege Gabinia ei concessum
 vocat Velleius, & cujus imperii exemplum in Corbu-
 lone repetitum Neronis temporibus apud Tacitum le-
 gas. Hinc autem dignitatis hujus memoriam Pompeii
 ejusdem Nummi cum PROCONS. titulo servarunt;
 ut originem iterum & exempla hujus Augustorum fa-
 stigii in ipsa Republica observes. Alioquin aucta ea-
 dem potestas in Cæsaribus, cujus tres reperio præroga-
 tivas: Primo quod revera non *æquum* sed *Majus* illis
 quam Præsidibus Provinciarum in easdem cederet Im-
 perium. Id certe clare innuit Ulpianus, *Præsēs Provin-*
cia MAJUS IMPERIUM in ea Provincia habet omni-
bus POST PRINCIPEM, quibus consentanea & to-
 tidem verbis tradit agens de officio Proconsulis. Se-
 cundo, quod non ad certum tempus, sed perpetua il-
 lis deferretur, nec deponi proinde intra pomerium,
 aut renovari eandem opus esset, ut observat Dio; qui
 alibi docet Proconsulare imperium gerenti in urbem
 venire non licuisse. Imperium itaque illud Proconsula-
 re Cæsarum Perpetuum intra & extra pomeria; usus
 autem appellationis PROCONSULIS extra pomeria
 solitus ab iis usurpari; quorum utrumque aperte di-
 versis locis tradidit Dio. Quamquam & simile quid
 jam olim in libera quoque Republ. concessum, quum
 auctore Livio, Q. Fulvio Proconsuli & postea M. Mar-
 cello concessum, ut Urbem cum imperio inirent. Ter-
 tio, quod citra certos maris aut terrarum limites, Cæ-
 saribus in toto Orbe Romano, non ut Pompeio ad
 quinquagesimum à mari milliare, jus illud deferretur.
 Nihil quippe aliud, ut jam monui, illo jure seu impe-
 rio Proconsulari quæsitum, quam ut æquum vel supre-
 mum Cæsarum in omnes Provincias Cæsaris & Populi
 X x x x   impe-

Annal. xv.

25.

L. 4. de Off.
Præsid.L. 8. D. de
Off. Pro-
conf.

Lib. LIII.

Lib. XXXIX.

L. xxvi. c. 9.
& 21.

imperium ipso nomine traderetur. Ut proinde non male Symmachus Imperatorem vocet alicubi *cunctarum Provinciarum parentem*. Et hæc obiter de illo titulo Proconsulis à Cæsaribus admissi, quem non satis hætenus expendèrant viri docti, & cujus nobis occasionem suppeditavit non doctissimi solum Casauboni dubium & sollicitudo circa Nummorum, ut existimabat, ea de re silentium, sed & ingenua alterius Semonis confessio, qui doceri ab eodem cupit, cur Severus alique eum sequuti Imperatores, PROCONSULES vocentur in Inscriptionibus antiquis, additque, *Hoc non mediocriter mirari soleo, quia causam ignoro*. At hæc omnia plana jam ni fallor & perspicua.

Jos. Scalig.
Ep. LXVI.

De Titulo

PATRIÆ

PATRIÆ,

et adfimi-

bis.

^a Bell. Civ.

l. II.

^b Lib. LIII.

Lib. I. de

Clem. c. 14.

Frequens vero in iisdem Nummis PATRIS PATRIÆ appellatio, quam Ciceroni primum tributam, & dein ad Cæsares translata observat^a Appianus. Mitto obviam ejusdem rationem à^b Dione indicatam, qui illud non ut potestatis, sed ut honoris & cautelæ vocabulum, iisdem impositum docet; ut meminerint subditos Patriæ Caritate diligere, & subditi eosdem vicissim debita liberis reverentia prosequi; seu ut Seneca de causâ illius appellationis Principi concessæ, alicubi loquitur, PATREM quidem PATRIÆ appellavimus, ut sciret datam sibi potestatem patriam, quæ est temperatissima, liberis consulens, suæque post illos ponens. Illud vero magis hic ad rem facit, quod notat insuper Appianus, ferius eam reliquis appellationibus concedi solitam, & nonnisi post prævia magnarum rerum experimenta. Hinc videas eandem in prisca monumentis Historiæ Augustæ, ut summum quasi honorum apicem, neque statim, neque promiscue Cæsaribus concessam; quæ discrimina demum ex eorum Nummis intelligas. Ita J. Cæsari, à quo mos illius cognomen ad successores transf-

transiit, post mortem primo delatum hunc titulum existimarunt Viri docti, ob Columnam illi defuncto ab Antonio erectam cum inscr. PARENS PATRIÆ, quam ut *exsecratam* sugillat alicubi Tullius. Verum non ^{Philip. r.} repertum tum primum sed renovatum hoc ejus cognomen tum, præter Dionem aut Tranquillum, Nummi id satis refellunt eodem vivo percussi, in quibus CÆSAR PARENS PATRIÆ describitur. De tempore ejusdem appellationis Augusto concessa major inter eruditos controversia, de qua videnda Lapidis Inscriptio apud Gruterum. De Tiberio, cognomen illud ^{Thef. cxxxv. 1. 2.} constanter cum recusasse Dio & Suetonius tradunt, ac ejusdem Nummi fidem faciunt, qui carent hoc titulo. A Nerone illum sub initium principatus propter ætatem rejectum auctor iterum Tranquillus; ita tamen ut brevi post receptum constet ex ejusdem Nummis, qui primis Imperii annis percussi, eundem cum reliquis signant. A Vespasiano eandem appellationem cum Tribunitia Potestate serius admissam auctor itidem Tranquillus. De posteriori vidimus; priorem autem secundo imperii anno jam ab eo susceptam agnoscas in ejusdem Nummis. De Hadriano etiam refert Spartianus, PATRIS PATRIÆ delatum sibi nomen *statim atque iterum distulisse*, quod hoc nomen Augustus sero meruisset. Hanc tamen moram brevem fuisse, recte ex ejusdem Nummis collegit magnus Casaubonus; qui nempe primo ejus Consulatu percussi illius cognomen ti meminere. Sciendum tamen plurimos existare ejusdem Nummos cum sola Inscriptioe HADRIANUS AUGUSTUS, & memoria Consulatus; ut vel hinc *iterum* hoc nomen illum *distulisse* cum Spartiano colligas. De Pertinace vero, ut singulare observat Capitolinus, quod primus eadem die Augustus & PATER

PATRIÆ sit renuntiatus; quod etiam de Alexandro Severo & reliqua honorum congerie adnotavit Lampridius. Ubi observandum obiter, non tam ratione aut destinato consilio, quam impetu & acclamationibus Populi aut Senatus, appellationes id genus frequenter concessas. Ita eodem ritu, quo Romulus olim Parens Urbis à multitudine declaratus legitur apud Livium, sic à Populo J. Cæsarem PARENTEM PATRIÆ legas apud Dionem proclamatum; ne magis Ciceroni cum Appiano, quam ejusdem Romuli exemplo, cognomen illud Cæsaribus tributum censeas. Nec aliter de Othone narrat Dio in Excerptis Constantinianis eum à militibus PATRIS nomine sæpe proclamatum, tanquam liberis ac parentibus propriis sibi chariorem.

Pag. 697.

De Provid. βασιλεὺς ἦ inquit alicubi Philo, ἐπέτι πατρῴης οἰκίτης. ΠΑΤΡΟΣ, Regi appellatio nulla magis propria quam PATRIS. Cæterum jam olim Cyrum Patrem, seu ΠΑΤΕΡΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ dictum observat Pausanias, & eandem etiam appellationem Antoninum Pium meruisse,

In Arcadi-
cis.

σε, δόξη ἡ ἐμῆ καὶ τὸ ὄνομα τὸ Ἐκύριος Φέροισιν ἀνὲρ πατρῴης ΠΑΤΕΡΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ καλεῖσθαι. Mea vero sententia Cyri senioris nomine insigne insigniri meruisset, ut nempe PATER HOMINUM diceretur. Quo nomine dicam illi scribit Vir undiquaque doctissimus ad Capitolinum, quasi oblitus sit Pausanias, decreto Senatus PATREM PATRIÆ appellatum eundem Antoninum, & ita occupatum esset à Senatu, quod ipse decernendum statuit. At quis non absolvendum hic videt ab omni reprehensione Pausaniam; quum non eadem sit PATRIS PATRIÆ & PATRIS HOMINUM appellatio; prior angustior nec solius Antonini, sed promiscue Cæsaribus communis, ut vel eorundem Nummi-
tuculenter arguunt, posterior Jovi Deorum Hominum-
que

que Parenti propria & Cyro peculiaris. Quod ipsum & res arguit & confirmat egregie Themistius, qui mire Pausaniæ locum & mentem illustrat. Ille enim uti Cyrum PATREM, alios Persarum Reges variis cognominibus distinctos commemorasset, addit, *Θεία δὲ μήνη ἢ πατέρα ἐπωνομία, ΠΑΤΕΡΑ γὰρ ἀνθρώπων καὶ Διὸς πρὶν ἐπωνομάζουσι.* *Sola vero ex iis divina Parentis appellatio, PATREM enim hominum & Jovem ipsum Poëta appellant.* Ita voluisset hoc loco Pausanias, Antoninum non PIUM solum aut PATREM PATRIÆ, quod usu jam tritum & infra ejus *φιλανθρωπίαν*, sed PATREM HOMINUM Jovis aut Cyri exemplo appellari; quemadmodum alibi eundem Cyrum & Justinianum inter se componit itidem Procopius, *ἐπεὶ καὶ ΠΑΤΗΡ ὡς ἡμῶς ἐστὶ* ad Herodotum nempe respiciens, qui eandem plane causam tributæ Cyro appellationis tradit, *Κύρου δὲ ΠΑΤΗΡ, μοχθὸς δὲ ὅτι ἡμῶν.* Eodem quoque titulo compellaverat jam olim Augustum Ovidius;

Hoc tu per terras, quod in aethere Juppiter alto

Fast. l. 11.

Nomen habes, HOMINUM tu PATER, ille Deum.

Hinc Cæsares etiam non solum PATRES PATRIÆ, aut *Patres Urbis*; quemadmodum alii, sed minorum gentium *Patres Defensoresque civitatum* dicti occurrunt in Constitutionibus Imperatorum, aut *Patres Coloniae* vel *Provinciae* in lapidibus antiquis; sed revera Jovis instar, *Patres Ausonii, Patres Latii, Patres Mundi* etiam, seu *Patres Orbis* frequenter Poëtis dicti, puta Martiali Statio, aliisque. Quin sola etiam PATRIS appellatio iisdem jam Divis nonnunquam adscripta, sicut DIVUS AUGUSTUS PATER in aliquot Nummis; ut non frustra eodem adhuc vivo dixerit Poëta illi familiaris,

Hic ames dici PATER atque Princeps,

X. XXX 3

& Tra-

& Trajanus in quodam nummo Hadriani sub Jovis habitu cum fulmine & hasta, DIVUS TRAJANUS AUG. PARTH. PATER, in alio autem ejusdem Hadriani, quem viderat ὁ πᾶν Peireskius, PATRI; ac præterea Pertinax in singulari nummo Regiæ Gallorum Gazæ mihi inspecto DIVUS PERT. PIUS PATER. Eadem nempe de causa, ob quam Jovem Græcis PATREM dictum videre licet apud Diodorum, aut apud Lactantium, qui tradit Gentilibus omnem Deum inter solemnes ritus & preces PATREM nuncupari. Ut etiam indeliqueat, non frustra ad illud Virgilianum, *Da Pater augurium*, dictum à Servio. PATER Religionis, ut supra diximus, nomen est; quomodo & Patres dicti jam olim sacrorum cum apud Gentilem apud Christianos Antistites, ut eruditis notum, ac notanter *Pater sacrorum* apud Tertullianum in Apologetico. Immo inde quoque profectum hunc morem videas, ut defuncti Augusti PATRES aut PARENTES à successoribus vocarentur, quamquam nullis cognationis vinculis iisdem conjuncti; cujus moris crebra exempla occurrunt in Codice Theodosiano. Quo loco insuper notandum illud, quod Totilas apud Procopium ad Imp. Justinianum scribens, PATREM eum se vocaturum dicit, si Pacem concedat, ΠΑΤΗΡ

Bell. Goth.
l. III. c. 21.

τε ἐν ἐμὸς ἐπέτως καλοῖτο. Cæterokin illud cognomen PATRIS ORBIS, quod meruisse pridem Augustum tradit alicubi Ovidius,

Fast. l. 1.

Jam dudum tu PATER ORBIS eras,
gestasse demum videmus illius Conjugem Liviam, quæ in Nummis GENETRIX ORBIS vocatur. Hinc natæ rursus illæ propriæ Cæsarum appellationes in eorum Nummis itidem obvix, PATRIS CASTRORUM, PATRIS EXERCITUUM, quæ ut summi

fasti-

fastigii vocabula Augustis tantum solita conferri, aut designatis eorum hæredibus. Quæ illustrant egregie locum Taciti, apud quem inter reliqua crimina Pisoni objecta, vitio versum, quod passus sit, ut PARENS LEGIONUM appellaretur. Novum insuper in Augustorum gratiam repertum PATRIS SENATUS cognomentum, quod Claudio recusanti Consul Vipsianus deferebat (*quippe promiscuum PATRIS PATRIÆ cognomentum*) sed à Pupieno ac Balbino receptum eorundem Nummi arguunt, cum inscr. PATRIS SENATUS; quibus addi potest Nummus Commodi cum eadem egipraphe PATER SENATUS. Repertum illud nempe vice antiquæ appellationis PRINCIPIS SENATUS, quam ab Augusto susceptam, à Tiberio inter titulos principatus adscriptam supra ex Dione vidimus, & quam Pertinaci etiam tribuit vetus lapis, IMP. CÆS. P. HELVIO PERTINACI PRINCIPIS SENATUS PATR. PATRIÆ COS. II. Ac Imperatorum exemplo ad Augustas etiam translata itidem cognomenta MATRIS SENATUS, MATRIS CASTRORUM, MATRIS etiam PATRIÆ, quæ Nummi & Marmora Faustinae, Juliae Severi, Mamae & Victoriæ largiuntur, & de qua priori appellatione Lucanus noster,

Tarpeiamque Fovis sedem, MATRESQUE SENATUS. Lib. vi.

Qui mos scilicet in Liviae gratiam inductus, quam alii PARENTEM, alii MATREM PATRIÆ appellandam censebant. Alioquin ut illi Patres aut Matres Castorum, Exercituum, Legionum, Senatus; ita FILIUS Castorum vocatus Caius apud Suetonium, & Legionum alumnus apud Tacitum, & Gordianus, FILIUS Exercituum, & Senatus apud Capitolinum, *Cor-* In Gordianus^{no.}

us dicit omnes MILITES eum FILIUM appellasse, ab omni SENATU FILIUM dictum. Quomodo nempe jam ante M. Aurelius pro civium erga se caritate, ab aliis modo FRATER, modo PATER, modo FILIUS etiam, pro cuiusque aetate dictus ac dilectus.

Cap. in M.
Aurel.

De Titulo
Pii & ad-
finibus.

Lib. xxix.

Orat. ix.

Orat. ix.

P I I vero & F E L I C I S cognomenta tribuunt passim iisdem Augustis antiquæ Nummorum & Lapidum inscriptiones. Mos autem earum inductus ex acclamationibus Senatus in inaugurationibus Principum, aut præclaris rebus in commune beneficium ab iis gestis. E. lagabalus quidem inter reliquos imperii titulos, utrumque adsumpsit ante Senatus decretum, ut constat ex eisdem Epistola apud Dionem. Alias enim neque continuo sub initium Principatus, neque conjunctim semper eadem appellationes Cæsaribus delatæ. Discrimen hoc & corruptum simul morem adulatione illorum temporum in Commodus observat Lampridius; *Inter hæc Commodus, Senatus semet vidente, quum adulerum matris Consulem designasset, appellatus est P I U S, quum occidisset Perennem appellatus est F E L I X.* Hinc utrumque nomen simul in Nummis ejusdem Commodi primum videas receptum, & dein in Severi aliorumque Cæsarum inscriptionibus frequens. Alioquin & Tiberio jam olim sed abnenti, & Successori ejus Caio in Deos juxta & conjunctos impio, P I I cognomen delatum tradit Suetonius. De ratione vero illius appellationis præter Antoninum vulgo postea Cæsaribus concessæ, differit cum Cæsar ipse sed *ἀποβίβω* Julianus, tum alicubi Themistius, qui alibi etiam Deorum exemplo ita dictos docet, qui tanquam ΕΥΣΕΒΕΙΣ & ΣΩΤΗΡΕΣ soleant invocari. Hinc recepta jam olim à Syriæ Asiæque Regibus nomenclatio cum aliis Deorum cognominibus; ut inter cæteros ab Antiocho Evergete,

te, sicut probat illius Nummus, ANTIΟΧΟΥ ΕΥΕΡ-
 ΓΕΤΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Apud Roma-
 nos vero duplici ratione tributum illud cognomen
 Cæsaribus liquet ex eorum Nummis: Priori, pro Re-
 ligione erga Deos; unde instrumenta sacerdotalia, Pa-
 teræ, Aræ, aut Tempa in aliquot Cæsarum & Augu-
 storum Nummis depicta, cum inscr. PIETAS AUG.
 Quo spectat rarus quidam Otaciliæ Augustæ, in quo
 mulier stans juxta Aram, dextram extendens, & fini-
 stra tenens pixidem, cum inscr. PIETAS AUGU-
 STÆ. Eadem scilicet Εὐσεβείας & Θεοσεβείας significatio
 de Religionis cura & pietate in Deos apud Gentiles,
 ut frustra inter eas voces discrimen quæsitum sit à non-
 nullis. Ita utrumque promiscue sumi à Platone videas,
 ὅταν ἐξ ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ θεοσεβούσιν ἀσεβείας ψήφουται. In Cratylō
 paullo post, καὶ τῶ ἐξ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ἀγαθῶν ἀσεβείας. p. 394. edit
 H. Steph.

Altera, frequentius pro infito amore erga Liberos, Pa-
 rentes, Senatū, Principem, & mutua quadam inter
 se omnium ordinum caritate. *Quid est Pietas* juxta Tul-
 lium, *nisi voluntas grata in parentes*; & quo sensu proin-
 de noti vulgo & PIUS Æneas apud Poëtā, & PII
 fratres Catinenses apud Græcos ac in Nummis itidem
 obvii, & præter Oppium, Metellus, ac S. Pompeius
 PII in iisdem similiter dicti. Ita rursus Parentum in
 liberos caritatem, non solum PIETAS in Augustarum
 Nummis, Matris Symbolo gremio liberos foventis, aut
 manus super eosdem extendentis frequenter adum-
 brat; sed in quodam etiam aureo Antonini Numisma-
 te figura stans cum tribus pueris & inscr. PIETATI
 AUG. Quo referri etiam debet rara inscriptio Theo-
 doræ Maximiniani Conjugis PIETAS ROMANA,
 cum figura mulieris filium lactantis, & qualem supra
 videas expressam in Historia Augustarum. Hinc vero

Yyy natum

In Plancio.

In Cimel.
 Card. Leo-
 pold. Me-
 dic.

natum utrumque hoc discrimen in Romanorum monumentis, ut iis ex æquo celebraretur PIETAS Principis cum erga Deos, tum in liberos ac subditos, pro utraque nominis illius ratione; & rursus PIETAS subditorum erga Principem ut Parentem nempe communem, aut etiam ut Numen tutelare. Inde *Ασιθεα* seu

Annal. vi. *Impietas* dicta crimen Majestatis, ut Albucilla apud Tacitum, *qua defertur IMPIETATIS in Principem*, & clarissime apud Dionem in Excerptis, *ταῖς λεγομένοις ΑΣΕΒΕΙΑΙΣ*. Adeo ut non mirum sit audire Pisonem

Annal. lxxi. de se profitentem, *vixisse me Caesar cum fide adversum te*, neque alia in Matrem tuam PIETATE; aut statuam videre erectam L. Vitellio patri Imperatoris cum inscr.

Suet. in Vitellio. PIETATIS IMMOBILIS ERGA PRINCIPEM. Unde & inter faustas Patrum acclamationes in inauguratione Pertinacis, ingestum illud PIETATI SENATUS FELICITER; quem Lampridii locum egregie rursus illustrant præclari Nummi Antonini PII & Commodi, cum Imperatoris & togata Senatus figura ac inscr. PIETATI SENATUS. Nempe juxta Plinium, PIETATI SENATUS *cum modestia Principis FELIX speciosumque certamen*. Ita vicissim alius occurrit nummus Galbæ insignis, & cujus ectypum hic habes è Museo, quod nosti, viri apud vos à genere, dignitate, meritis, ingenii ac vitæ elegantia splendidissimi, & de quo sæpe alias in hoc opere, Camilli Maximi. Exhibet ille in priori nummi facie caput Galbæ laureatum cum inscr. SER. SULP. GALBA. IMP. CÆSAR AUG. p. m. TR. P. in averfa autem juxta sequentem iconem, duas figuras stantes, unam Imperatoris paludati quam minus accurate cælator expressit, alteram Senatus togati sinistra lauream tenentis, dextra autem coronam Imperatoris capiti impo-

nentis,

mentis, cum inscr. SENATUS PIETATI AUGUSTI.

Crederem facile inscriptum ita hunc Nummum auctoritate Senatus, ob adoptatum à Galba Pisonem, nobilem utrinque, & in quo facto Patrum favor aderat, auctore Tacito; ni obstaret forte breve illud quadriduum quod inter adoptionem & cædem fuit, intervallum. Ita haud dissimilem nummum in L. Vero descripserunt viri docti, cum eadem inscr. PIETATI SENATUS. Sic alibi mutua duorum Augustorum Pupieni & Balbini concordia solito symbolo, duabus nempe manibus junctis adumbratur, cum inscr. PIETAS MUTUA AUGG. Ita factum etiam, ut sequiori ævo inter solita & propria Imperatorum epitheta, PIETAS sicut *Mansuetudo*, *Clementia*, aliaque id genus sit recepta, quod notatur in Novella Justiniani, & cujus exempla in Constitutionibus Imperatorum, obvia ut ^aTheodosii, *Nec non à Divo PIETATIS meæ Avo*; & cum apud ^bSymmachum aliquoties, tum ^cCassiodorum, qui Theodericum inducit scribentem ad Imperatorem Anastasium, *ad Serenissimam PIETATEM vestram*. Ut mittam etiam Ponticam Dicecesim à Constantio, quod ^dAmmianus refert, ad honorem Uxoris *Eusebia*.

Hist. l. 19.

Occo. pag. 303. & 307.

Nov. cxv.

^a Cod. Th.

l. 2. de

Frum. Urb.

Const.

^b Lib. x. Ep.

^c Var. lib. i.

^d Lib. xv. l.

Yyy 2

PIE-

biam optimorum Nummorum scripturam non temere rejiciendam. Nihil enim obstat, cur non ΠΕΙΟΣ dici potuerit hic Imperator, sicut ΜΑΓΝΟΣ, ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ, ΙΟΥΣΤΟΣ, aliaque id genus Romana nomina jam alibi notavimus; quæ ideo quod in proprii cognominis vicem transferant, Romanam etiam appellationem frequenter retinere. Ridet certe alicubi Lucianus, quendam historiarum conditorem, qui Romanorum nomina in alia Græca transformabat, *Saturninum* vocans Κρόνον, *Frontonem* Φρόντιν, aliaque id genus multo absurdiora. At non proinde ferendus error nobilis antiquarii, qui in Nummo Caracallæ Tarsensis, obvias litteras Π. Π. explicat ΠΕΙΟΣ ΠΑΡΘΙΚΟΣ seu *Pius Parthicus*, quæ juxta consuetum earum in sexcentis Nummis id genus usum, ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ explicari debuerant.

FELICIS etiam appellatio Syllæ exemplo à Cæsaribus admittâ, quam Commodò, Perenne occiso, peculiari Senatus decreto demum concessâ, ex Lampridio & Nummis ejusdem monuimus. Inde etiam juncta dein ΠΙΙ & FELICIS cognomina, in nummis & inscriptionibus ejusdem Commodi primum recepta. Neque obstant illæ Inscriptiones, quas video in magno Gruteri opere ad M. Aurelium hujus Patrem referri, cum utraque illa appellatione, IMP. CÆS. M. AURELIO ANTONINO ΠΙΟ FELICI. Caracallæ enim, qui eadem nomina *M. Aurelii Antonini* gestavit, illæ verius adscribendæ; ut licet etiam eruere ex adjuncto BRITANNICI, quem prior præfert Inscripção, titulo; ac præterea ex præmissis illis ante M. Aurelium IMP. CÆS. nominibus, quod in Romanis Nummis Caracallæ, non autem Marci obvium. Neque vero infrequentes in luculento illo Thesaurò id

Yyyy 3 genus

Quom.
confer.
Hist.

Tristan.
Tom. II.
p. 215.

De Titulo
FELICIS &
adfinibus.

Thes.
CCLVIII. 9.
10. &
CCLIX. 1.

genustranspositiones ortæ ex nominum communione, cujus exempla etiam alibi in hoc opere notamus.

Thef.
ccxlvi. 4.

Plin. in Pa-
negy.

Quamquam utrumque PIETATIS & FELICITATIS elogium norim Trajano concessum in veteri Marmore, & juxta ejus laudatorem, de eodem dictum sit à cuncto Senatu, ò te FELICEM; mox, *Estne verum quod inter ista clamavimus, ò nos FELICES.* Scilicet juxta veteris itidem Nummi epigraphen, quæ eandem appellationem Senatui tribuit, INVICTA ROMA FELIX SENATUS. Solliciti nempe ante omnia Cæsares, ut felicitas suorum temporum non uno acclamationum aut monumentorum genere posteris tradèretur,

Ovid. l. 1.
Trist. El. 2.

*Hoc duce si dixi FELICIA SÆCULA, proque
Cæsare tura pius, Cæsaribusque dedi.*

Hinc frequentes illæ in præclaris eorundem Nummis Inscriptiones, FELICITAS AUGUSTI; FELICITAS TEMPORUM; FELICITAS REIPUBLICÆ; FELICITAS SÆCULI; FELICITAS PUBLICA; FELICIA TEMPORA; FELIX TEMPORUM REPARATIO; item ADVENTUI AUG. FELICISSIMO, & in eximio nummo Maxentii ÆTERNA FELICITAS AUG. Hæc omnia vero variis ibi symbolis expressa, Triremi puta seu prosperæ navigationis cursu; quatuor Pueris & Cornucopia, ceu quatuor anni tempestatum felici proventu; Olivæ ramo & Caduceo ceu Pacis nuntiis; tum figuris Victoriarum nonnunquam, ut belli feliciter confecti testibus. Unde patet etiam cur apud Symmachum aliosque scriptores eorum temporum, SÆCULI vel TEMPORUM FELICITAS, *Laus, Gloria, Fama, Equitas*, in litteris ad Augustos exaratis passim extollantur, subinde vero infelicitas temporum, seu Tacito

Annal. xiv.
48.

Tem-

Temporum infamia notetur. Et apposite hanc in rem Calliodorus, *Præsertim cum BEATITUDO sit TEM-* Var. lib. 1.
 PORUM, *latitia populorum.* Inde quoque illæ Cæsa- c. 20.
 rum in antiquis Lapidibus appellationes, non PII so-
 lum aut FELICIS, sed PISSIMI, FELICIS-
 SIMI, BEATISSIMI, quas duas postremas non
 unus etiam Diocletiani & Maximiniani Nummus præ-
 fert. Quod minus mirum ea ætate qua *Invictissimi, Vi-*
ctoriosissimi, Fortissimi, Clementissimi, Maximi, dicti pas-
 sim Augusti. Immo inde etiam eorundem Cæsarum
 Regia, & ejusdem Urbis simulacra, Colonia, BEATÆ
 passim & FELICES dictæ in antiquis id genus monu-
 mentis; qualis ROMA BEATA in nummo Constan-
 tii; ROMÆ FELICI, in nummis Caracallæ & Ma-
 crini; in aliis FEL. BER. seu *Felix Berytus*; FELIX
 IADERA; OCTAVIOLA FEL. apud Ligorium;
 FELIX RAVENNA; in singulari nummo Mediceo
 COL. AUR. KAR. KOMM. P. F. *Colonia Aurelia*
Carrenorum Commagene Pia Felix; in nummis aliquot Se-
 veri & Caracallæ FELIX KART. ac in Galerii Ma-
 ximini nummo Mediceo, SALVIS AUGG. ET
 CÆSS. FEL. KART. seu *Salvis Augustis & Cesaribus*
Felix Carthago; Ut satis liqueat, cur à Tertulliano vo- De Pallio.
 centur Carthaginenses *vetustate nobiles, novitate FE-*
 LICES; ea ætate nempe qua se ita publico ære signa-
 bant, juxta consuetos id genus restauratarum sub Cæ-
 saribus Urbium appellationes. Hinc apposite de eadem
 Carthagine Optatianus,

Nunc se FELICEM, nunc se sub nominis arce

Tutam, quod KARTHAGO decus venerabile gestat.

Sic DACIA FELIX in aliis Nummis, h. e. secundum
 antiquam Trajani inscriptionem, *Cujus Virtute DA-* Thef.
 CIA Imperio addita FELIX est. Inde quoque nova cxxlix: 4.
 Roma.

Roma passim *Felicissima Civitas* dicta in Novellis Justiniani; immo Urbes etiam à Romanis restauratæ FELICITATES nuncupatæ, sicut Olyssipo *Felicitas Julia* apud Plinium. Neque aliter apud Græcos *μεγίστης ευδαιμονια* vocari passim videas nobiliorem quamvis civitatem, magnitudine scilicet & opibus florentem; quomodo & opulenti homines Romanis *beati & beatiores* dicti; aut Ephyra seu Corinthus Himerio apud Photium, judicanti oculo felicitatem adferens vocatur, quæ & alias illo *Felicis* nomine apud Poetas & Historicos celebris. Quod vero monuimus è Nummis de FELICITATE PUBLICA, non autem singularum solum Urbium aut Provinciarum; aut de FELICIS appellatione sub Commodo recepta, illustrat etiam singularis quidam Nummus, quem primo descriptum videre contigit in Collectaneis Ligorianis, cum Commodi vultu in anteriori parte, in averſa vero cum memorabili inscriptione Coronæ inserta, ΚΟΜΜΟΔΟΒΑCΙΑΕΤΟΝΤΟC Ο.ΟCΜΟC ΕΥΤΥΧΕΙΝΙΚΑΙΕΩΝ, & quæ postrema explicabat Ligorius, *boni aut felicitis odoris Nicænsibus*. Quæ certe explicatio mihi quum mira, ac, ut libere dicam, absurda videretur, & ob totam Nummi epigraphen plane insolitam, ut qui scirem quantum sibi in his indulisset Ligorius, suspecta quodammodo esset Nummi ipsius fides, opportune postea occurrit mihi similis inter nummos vere Regiæ Gallorum Gazæ, quem verum utique ac genuinum deprehendi, & cum eadem quam descripserat Ligorius epigraphæ, sed quem aliter explicandum facile intellexi, nempe. Ο.ΟCΜΟC supplendo Ο.ΚΟCΜΟC ΕΥΤΥΧΕΙ. h. e. *Commodo Imperante Mundus Felix est Nicænsium*: quomodo legas itidem in veteri Epigrammate inedito Leonidæ in natalem Cæſaris,

ὄφρα

Bibl. Cod.
CCXLIII.

In MS. Re-
gin. Christ.

Ὁ Φερασεὶ Κοσμος ὅπως πάππον ἀναζήτηται,
Ὡς Παύλου τρέισις εἰσίδεν ΕΥΤΥΧΙΗΣ.

quamquam deest aliquid in priori versu, quod facile suppleri potest; cui & addas licet illud Græci Comici, Ὡ Πόλις, πόλις ὡς ΕΥΤΥΧΕΙΣ. Consueta nempe, prout vidimus, illorum temporum adulatione, ut sub pessimis etiam & infaustis Principibus, Temporum ac Publicam *Orbis Felicitatem* passim gratularentur Romani Orbis incolæ. Quod hic etiam à Nicæensibus factum, & in honorem illius Principis, sub quo primum FELICIS ille titulus inter solita Principatus vocabula admixtus. Ita quum è delatis à Senatu Macrino PII ac FELICIS nominibus solum FELICIS accepisset, ut auctor est Capitolinus, inde continuo signatum videas ejusdem Macrini Nummum, cum inscr. ROMÆ FEL. *Roma Felici.*

Nec præteriri debet hoc loco recepta sequiori Cæsarium aVO DOMINI appellatio, quæ rursus Prænomi-^{De Titulo DOMINI.} nis vice & supremi fastigii vocabuli, in eorundem Nummis signatur. Origo autem adsumpti illius tituli à Caio profecta, qui se juxta Victorem Schotti *Dominum dici tentaverat*, ac proinde apud Philonem à Rege Agrippa litteris ad eum scriptis, Ὡ Δεσπότι compellatur.^{Legat. ad Caicum.} Renovatus idem à Domitiano, quamquam de illo dixerit Papinius,

*Et dulci DOMINUM favore clamant,
Hoc solum vetuit licere Cæsar:*

Sylv. l. i.
Ep. 6.

ita tamen ut nondum inter reliqua Principatus vocabula publico ære signaretur. Primus auctor illius moris occurrit nobis Aurelianus, cujus Nummum supra adtulimus inscriptum, DEO ET DOMINONATO AURELIANO; aut juxta alium à Savoto traditum, DEO ET DOMINO NOSTRO. Sed parcius adhuc usus il-
ZZZZ lius

lius tituli, quod arguunt alii Nummi illorum temporum, donec postea idem à Caro repetitus, & Nummis ejusdem aliquoties adscriptus, DEO ET DOMINO CARO, aut DEO ET DOMINO NOSTRO CARO; ut ad eum passim postea recepti publicis Nummorum aliisque monumentis vocabuli usus referri omnino debeat. Hinc etiam à successore ejus Diocletiano eadem retenta appellatio, ut satis constat ex ejusdem & sequentium Augustorum Nummis, cum solita dein epigrapha DN. vel DN. N. *Domini* seu *Domini Nostri*. Ita vero passim appellati illa ætate Augusti; unde Firmicus

Lib. 1. c. 4. Auctor ævi Constantiniani, *Constantinum Maximum Principem & ejus invictissimos Liberos DOMINOS & Cæsares NOSTROS*. Transit eadem ad Successores, adeo etiam ut sola illa ΔΕΣΠΟΤΟΥ seu DOMINI appellatio, omisis aliis principatus vocabulis, nonnunquam in eorum Nummis signaretur; cujus index nobis sequens Nummus aureus Gazæ Palatinæ, quamquam invenustus valde & inconcinnus, juxta solita illorum temporum monumenta. Inscriptus autem ille in aver-
sa parte ΑΛΕΞΙΩ ΚΟΜΝΗΝΩ ΔΕΣΠΟΤΗ, *Alexio Commeno DOMINO*.

Ut

Ut proinde non frustra tradat alicubi Socrates, se incursum in reprehensionem, quod non vocet Imperatores *θεοτρος* *ὁ θεοποτας*, *Divinissimos & DOMINOS*. At vacare poterat eo metu, si incidisset in tempora Augusti, Tiberii, Trajani, à quibus repulsa illa appellatio; aut Alexandri Severi, qui *DOMINUM* se vocari vetuit; quod nempe, ut aiebat ille, non servis sed liberis hominibus imperaret; *Non est hic DOMINUS sed IMPERATOR*. Certe qui *PATER PATRIÆ* est, inquit Tertullianus, *quomodo DOMINUS est*; quæ tamen sociari videas in nummis ævi Constantini & sequentium; si excipias Julianum Apostatam, qui nomen illud *DOMINI* ut invidiosum à se proscriptum & propemodum è medio sublatum tradit. Inde aliquot ejus Nummos adhuc hodie versamus idem adstruentes, quippe sine solito illa ætate *D N.* seu *Domini Nostri* prænomine inscriptos, scil. *IMP. JULIANUS*, aut *FL. CL. JULIANUS*. Neque obtinuit tamen, ut ejus exemplum æmularentur Successores, apud quos illa *DOMINI* appellatio non solum in eorum Nummis constanter recepta, sed consuetæ salutationis formulam vulgo constituebat; ut ex Sidonio Symmacho, Codice Theodosiano, aliisque fatis notum. In diversa certe præ reliquis abiere Justinianus & conjux Theodora, quos *DOMINI* & *DOMINÆ* vocabulum severe à compellantibus exegisse narrat Procopius; quum antiquis temporibus Cæsares *ΒΑΣΙΛΕΥΣ* aut *ΒΑΣΙΛΙΑΥΣ* vocabulis salutari consueverent. Hinc alibi etiam de eadem Augusta refert idem Auctor, negare illam se unum diem velle vivere, ubi à salutantibus *DOMINA* non compellaretur. Quamquam etiam jam pridem ante Clari aut Diocletiani tempora receptus usus foret, ut Cæsares *DOMINI*

Hist. Eccl. Præf. l. iv.

Lamprid. in Alexand. Sev.

In Apologet.

In Misopogone.

Arcan. Hist. stor. c. xxx.

Bell. Perf. l. i. c. 24.

à necessariis aut salutantibus dicerentur, quod ex Plinii Epistolis ad Trajanum satis notum; ipsi tamen ab eadem appellatione abstinere, sicut docent eorum Nummi & Marmora. Unde & Augustum ipsum, quamquam hanc DOMINI appellationem, vel Philone ac Tertulliano auctoribus refugientem, adeo ut graviter iis succenseret, qui hoc nomen illi tribuerent, eo tamen DOMINI vocabulo compellat eum Cleopatra apud Dionem, tum alibi quoque Licinius. Ita DOMINÆ vocabulum apud Romanos olim vel conjugibus vel amasiis à viris aut amicis tribui solitum notarunt jam eruditi, & obvia res certe cum apud Poëtas, tum in libris Jurisconsultorum; *Uxori suæ testamento ita legatum est, Sempronie DOMINÆ meæ hoc amplius argentum balneare.* Unde *Domina* etiam pro conjugē usurpata apud Poëtam,

Hi DOMINAM Ditis thalamo deducere adorti.

ad quem locum inutilis Servii glossa, modo autem Servii, non alterius magistelli, aut de Græco tractum est qui uxorem *Δέσποιναν* dicunt: quasi non & similiter Romani *Dominam*. Qui mos certe eadem adhuc ætate obtinebat,

ut vel docebit Hieronymus, *vocanda DOMINA, celebrandus natalis ejus*, ubi de præstandis à marito officiis loquitur. Alioquin *Matronas* etiam vocabant uxores eodem ævo juxta Symmachum, *Quid quod etiam jactari morbo Matronam tuam simulas.* De Elagabalo autem omnium virorum Muliere notavit Dio, *Γυνὴ δὲ καὶ ΔΕΣΠΟΙΝΑ βασιλῆος π ἀνομάζετο, mulier vero & DOMINA & Augusta etiam vocabatur.* Ita sequiori adhuc ævo Augustæ non solum ΔΕΣΠΟΙΝΑΙ, sed ΚΥΡΙΑΙ etiam dictæ, ut apud Nicephorum Bryennium, *συνήγοντο ἢ οἱ πρὸς τὴν ἀναστροφήν τὴν ΚΥΡΙΑΣ παρέρσης*, quæ alias apud Annam Comnenam Bryennii illius conjugem.

ΔΕ-

* Legat. ad
Caum.
† Apologet.

* Lib. LI.

† Lib. LIV.

E. 46. D. de
Aur. Arg.
Mund.

Lib. L. ad
vers. Jovi-
nian.

Lib. VIII.
Ep. 165.

Lib. LXXXIX.

Lib. I. c. 22.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ vocatur. Cæterum ΔΕΣΠΟΙΝΙΚΑΙ & Lib. III. A.
 ΔΕΣΠΟΤΙΚΑΙ seu *Dominica* appellatæ quoque Regiæ lex. p. 75.
 Domus novæ Romæ apud Scriptores Byzantinos, ut
 liquet rursus ex Procopio, quomodo jam olim DOMI- In Arcan.
 NÆ *fastidia Romæ*, & *Colles septem DOMINI* apud Hist. c. 26.
 Martialem.

Unum vero hic superest CENSORIS munus, De CENSU-
 quod non omiserunt Cæsares, *cuncta Legum ac Magi- RA sub Cæ-*
stratum munia in se trabentes. Adeo quidem ut Dio ob- saribus.
 servet, vi illius Potestatis, in vitam & mores Senatorum Lib. I. III.
 inquirendi, censum agendi, in Equestrem aut Sena-
 torium ordinem legendi; alios ab iisdem removendi
 plenum imperium eosdem habuisse. At vero alibi vim
 quidem agnoscit illius Magistratus penes Cæsares. fuisse,
 sed eosdem tamen sua ætate, præterquam in agen-
 do censu, nomine aut magistratu Censorio abstinuisse.
 In quo discrimen notat sui ævi & priorum aliquot Cæ-
 sarum, dum CENSORIS nomen ab iis nonnunquam
 susceptum, à Domitiano certe gestam Perpetuam Cen-
 suram tradit. Ita nempe se habuit Censura sub Cæsa-
 ribus. J. Cæsari & Augusto cum reliquis honorum ti-
 tulus, oblatum etiam perpetui Censoris munus. Prior
 admisit sub nomine *Præfecti Morum*, sicut Cicero ac
 Tranquillus eum vocant. Posterior tenax semper calli-
 di propositi, Perpetui Censoris titulum recusavit; ita
 quidem ut crearet Censores more veteri, ipse interim
Censoria munia usurpans; sicut de Claudio loquitur alicu- Annal. 21.
 bi Tacitus. Alioquin & Censuram gessit Augustus cum 13.
 Agrippa, ne promiscue Censoris nomen æque ac Di-
 ctatoris refugisse illum cum magno Suetonii interprete
 statuas, sed alterum illud munus obnoxium invidiæ,
 Perpetui nempe Censoris. Equidem Censor vocatur a-
 licubi Macrobio, *Mira etiam CENSORIS Augusti & Lib. II. 57.*
lauda. III. c. 4.

Zzzz 3

lauda.

laudata patientia. Factum vero postea, ut *Magister Morum* idem crearetur in quinquennium cum *POTESTATE CENSORIA*, ut amisso nempe titulo rem teneret; haud aliter ac *Tribunitia* & *Consularis Potestatis* reperta illa ætate vocabula, sicut *Monarchica Potestatis*

Exc. Legat. eodem sensu meminit jam olim Polybius agens de Critolao Prætorum Achæorum. Eiusdem quoque *Censoria*
cxliv.
Annal. III. *Potestatis* mentionem videas apud Tacitum, qua L. Volusius *legendis Equitum decuriis functus.* Alioquin *Censoriam Potestatem* pro vera Censura dixerunt nonnumquam Auctores, ut Livius de irritis publicanorum precibus apud Senatum, *ut modum Potestati Censoria imponeret.* Valerius autem de M. Valerio Messalla censoria

Lib. XLIII. nota perstricto, qui *Censoria postmodum Potestate imperavit.* Cæterum ut *Censoria Potestas* Augusto, ita vis
cap. 16.
Lib. II. c. 9.

Livius lib. *Censoria* jam olim concessa M. Fabio Buteoni Dictatori, sed ad tempus tantum, quo Senatum legeret. Equidem postea penes Cæsares mansit illa Potestas Censoria sub Augusto reperta, adeo ut ea contenti, à Censoris nomine frequentius abstinerent, quod Dio tradidit, aut tantum in agendo censu idem usurperent. Hoc modo factum, ut obscura evaserit mentio gestæ Censuræ in Historia Augusta; nomen certe ejusdem à Flaviis admissum, post Domitiani vero tempora vix in publica Cæsarium monumenta sit adsumptum. Obstare tamen hic videtur fragmentum veteris Lapidis apud Gruterum, qui Caracallæ tribuitur, & ubi inter reliquos titulos Censorem illum dictum video, contra morem eorum temporum Dionis observatum. Sed imposuerunt hic nobis eruditi collectores, quum lapis ille non ad Caracallam, verum ad Vespasianum omnino sit referendus, ut ex collatione alterius Inscriptionis mihi fit mani-

mani-

manifestum. Prius fragmentum tributum Caracal-
læ,

.....PONTIFICI MAX.
TRIBUNIC. POTESTAT.
IMP. XVII. P. P.

Thef.
cclxx. 2-

COS. VIII. DESIG. VIII. CENSORI.
CONSERVATORI CÆREMONIARUM
PUBLICARUM ET
RESTITUTORI ÆDIUM SACRARUM
SODALES TITI.

Altera Inscriptio Vespasiani, ex qua superior suppleri
debet,

IMP. VESPASIANO AUG.
PONT. MAX. TRIB. POT. IIII.
COS. VIII. DESIG. VIII. P. P.
SACRARUM ÆDIUM.
RESTITUTORI
ET RITUUM ANTIQUOR.
CONSERVATORI
SODALES TITI.

Thef.
cccliii. 5-

Similis rursus altera eidem Vespasiano à sodalibus Ti-
tiis dicata, cum eodem anno Consulatus & Imperato-
ris numero, ac titulo præterea Censoris & Conserva-
toris Ædium Sacrarum; ex qua patebit etiam in postre-
ma corruptos annos Tribunitiæ Potestatis IIII. pro
VIII. Nec altera dissimilis Tito, cum Censoris nomi-
ne à Sodalibus Flaviis consecrata. Frequentes certe e-
jusmodi transpositiones & errores numerorum in præ-
claro opere, & notarunt jam alii, ac nos etiam paullo
ante, & emendabit Vir eruditissimus, qui Spartam il-
lam pridem exornandam suscepit. Egregie vero hæc
omnia, quæ hæctenus de Censura Cæsarum dicta,
Nummi veteres vel docent vel illustrent; in quibus (ut
singul-

singula mittamus in compendium) Vespasianum & Titum CENSORIS nomen cum reliquis titulis usurpasse videas, & CENS. POT. seu *Censoria Potestatis* sub Augusto repertæ memoriæ servatam in nummis Domitiani; & eundem unum juxta Dionem tam inter privatos quam inter Cæsares, Censorem *αὐτοκράτορος*, proinde CENS. PER. seu *Censorem Perpetuum* passim in iisdem vocari; reliquos vero Cæsares vulgo ab ea Censoris appellatione abstinuisse, certe hanc à Nummis eorundem exulare. Quamquam & Hadriano etiam eandem tribuat Apuleius, *quod Imperator & CENSOR Divus Hadrianus fecit, & factum memoriæ reliquit.* At eandem, & maxime *Censoris Perpetui* titulum à Domitiano admisum recusasse Trajanum haud obscure innuit Plinius.

In Panegy. *Ideo non CENSURAM adhuc, non Praefecturam Morum recepisti, mox, Perge modo Cæsar & vim effectumque Censuræ tuum propositum, tui actus obtinebunt. Nam vita Principis CENSURA est PERPETUA.* Claudii vero Censuræ, quæ Flaviorum temporibus antiquior, & cujus præter Tacitum aut Tranquillum, Plinius & Sidonius meminere, testes etiamnum Inscriptiones, cum in veteri lapide, tum in nummo ejusdem Claudii supra adlato qui Imperatorem curuli insidentem exhibet, ante eum transvectionem Equitis, cum inscr. CENSOR. Eximium præterea Censuræ monumentum videas in præclaro Nummo Vitellii, in cujus averfa parte L. Vitellii Parentis actio Censoria luculenter expressa. Censor nempe pro Tribunali in Sella Curuli, ante quatuor figuræ stantes, ex quibus una supra tres reliquas sublata, prima vero Cæsari aliquid porrigit, Nummi autem inscriptio L. VITELL. CENSOR II. S. C.

Por-

Proprium nempe hujus muneris censum agere, quod fiebat sedente pro Tribunali Censore, & vocato per præconem populo, quo nomine plures Quiritium figuras vides in hoc Nummo expressas. Quæ vero sedenti Censori proxima aliquid porrigit, haud dubito quin eum morem innuat, juxta quem ad illos decoris dedecorisque publici arbitros privata acta referri consueverant, secundum legem de iisdem Cenforibus à Tullio traditam, *Privata ad eos Acta referunt.* Abunde insuper docet hic Nummus dignitatem muneris Censorii, cuius gesti memoria sub Imperatore filio revocari & publico ære signari meruit. Ut pateat non absurde Plutarcho Censuram omnium honorum apicem vocari, a libi dici ab eodem M. Crassum dignitate Censoria Pompeium superasse; aut cur Pollio tradat Valerianum antea Censorem, postea Imperatorem fuisse, ommissa aliarum dignitatum nomenclatione; quod non debuit ibi magno Interpreti negotium facessere. Etenim cum tres Consulatus præter Censuram gesserit hic Vitellius, atque ita non ut *Q. Fulvius* aut *T. Manlius Torquatus* duobus, sed tribus esset *Consulatibus & Censura* insignis; ab hac tamen potius, ut per se eximia & sub Caesaribus singularis exempli, quæsitum honoris apud

Lib. iiii. de Legib.

In Catone Majore.

In M. Crasso.

In Livio.

Liv. i. xxvi

c. 5.

A a a a posteros

- posteros monumentum. *Explica totos fastos*, inquit, de
 Lib. viii. Scipione Censore Valerius, *consule omnes currus trium-*
 cap. 15. *phales, nihil tamen morum principatu speciosius reperies.* Cer-
 te ut hic L. Vitellii Nummus, ita Scipionis statua ni-
 hil aliud olim inscriptum habuit, nisi CENSORIS
 nomen, ut auctor alicubi Tullius, qui eo nomine Me-
 tellum exagitat, quod Scipionem proavum suum ne-
 Lib. vi. Ep. sciverit tamen Censorem fuisse, *sed nescire proavum suum*
 ad Attic. 1. CENSOREM fuisse, *turpe est.* Pater itaque ut L. Pifo-
 Annal. III. ni, (cujus nobilitatem eo nomine extollit Tacitus)
 28. ita Vitellio Imperatori Censorius, quod nesciri etiam
 à posteris noluit, & quo nomine eidem Tacito dicitur
 Hist. III. 9. CENSORIS Vitellii *ex ter Consulis filius.* Præcipuum
 nempe Romanæ nobilitatis decus domus Censoriæ,
 quarum alicubi meminit Halicarnassensis, qui Com-
 mentarios Censorios tanquam paterna sacra à patre ad
 Lib. I. filium docet transiisse, *πολλοὶ γέροντες ἀπὸ τῶν προπατέρων οἰκῶν*
ἀνδρες διαφανεῖς οἱ ἀγαθολάτῳντες αὐτοῖς *multi enim sunt è*
 DOMIBUS CENSORIIS *Viri illustres conservantes ta-*
lia. Non ergo sine causa Imperatorem Vitellium, ab
 eodem Parente omnem suam claritudinem consequu-
 tum docet Tranquillus. Quamquam nota ex auctori-
 bus illorum temporum exquisita illius L. Vitellii adula-
 tio, qua sub impuris principibus summos honorum a-
 pices adeptus est, & inter eos Censuram sub Claudio:
 Annal. xii. ut cum aliunde tum ex Tacito constat, *Igitur Vitellius*
 4. *nomine Censoris serviles fallacias obtegens,* qui & Silanum
 Prætorem per edictum Vitellii (Censoris nempe) or-
 dine Senatorio motum tradit in sequentibus. Immo
 lib. IIV. liquet etiam ex superiori Nummo, quale fuerit illud
 Tribunal Censorium, cujus meminit Dio, & quod
 eadem die narrat corruisse, qua illud conscenderant
 duo creati ab Augusto Censores Æmilius Lepidus &
 Muna-

Munatius Plancus. Quod vero eodem loco Dio id in
 omen trahit, quod factum nempe fuerit, ut ab eo tem-
 pore non duo amplius privati homines Censores fue-
 rint, sed iidem postremi una hoc munere sint functi,
 hinc etiam obiter potest intelligi, & conferri cum alte-
 ro Tranquilli loco de Claudio, *Gessit & Censuram inter-* In Claudio.
missam diu post Paullum Plancumque Censores. Duo nempe
 circa Censuram mutata sub Cæsaribus: Primum, quod
 non ut antea perpetua, & juxta legem de Censoribus
 apud Tullium, *Eaque Potestas semper esto*, sed intermissa Lib. iv. de
 fuerit Censura in agendo censu & pro arbitrio Principum Legib.
 solita renovari; unde neglecta eadem ab ævo Au-
 gusti ad Claudium, certe sub Tiberio *adserente non id* Annal. i. r.
tempus Censuræ, & postea nonnisi per varia temporum 33.
 intervalla repetita. Secundo, quod eo casu etiam non
 amplius duo Consules è Consularibus viris crearentur
 more veteri, sed Cæsar vel solus Censuram gereret, vel
 Collegam adscisceret, ut Claudius hunc Vitellium,
 aut in alium munus illud transferret, qualis sub Deciiis Treb. Poll.
 Valerianus Censor existitisse legitur. Postremi itaque in Valer.
 sub Augusto Paullus Æmilius & Munatius Plancus
 duo privati simul veteri Censura defuncti, cujus etiam
 male ab iis gestæ meminit alias Velleius. Hæc mens
 Dionis, unde eximie illustratur alter Trebellii Pollio- Lib. i. r.
 nis locus, ubi inducit Valerianum onus Censuræ re-
 culantem, *Hæc sunt propter quæ Augustum nomen tenetis,*
apud vos CENSURA desedit, non potest hoc implere PRI-
VATUS. Vides paria facientem cum Dione; Censu-
 ram nempe à privatis ad Principem referentem. *Priva-*
ti quippe, ut notum, dicti omnes extra Principem, li-
 cet summis Magistratibus admoti, sicut passim apud
 Tacitum ac apud Plinium, de Virginio Rufo Consu-
 le, *summum fastigium privati hominis*, & L. Verus jam

Consularis, necdum Augustus, *diu privatus* Capitolino dictus. Quamquam si Dionis Interpretem consulamus, privatam etiam reperiemus Censorem sub Caracalla, Ulpium nempe Julianum, *ἔ τότε τὸς τιμῶν εἰς ἑξέτασιν ἔθηκε*, h. e. juxta Xylandrum, *qui tum Censor erat*, verum opportune ita refingente Leunclavio, *cui tum erant commissa censiones*. Hiuc altum etiam de Censoribus silentium in libris veterum Jurisconsultorum, nisi quod obiter origo illius vocis tradatur in libro de Verborum significationibus; aut prisca legis Censoriae alicubi occurrat in eodem mentio; & cujus silentii causam opportune indicat magnus Cujacius, quod exularet jam ille Magistratus à Republica, ideo Trebonianum nihil de eorum officio reliquisse. Censoris tamen nomen & officium reperiunt nonnulli è recentioribus Juris interpretibus, in lege quadam de Publicanis, *Cesar cum insula Creta Cotorias locaret, legem ita dixerat*; ubi pro *Cesar* notat Dionys. Gothofredus, quendam J. C. emendare *Censorem*, cujus erat locare vectigalia. At inutilis & aliena illa emendatio. Nulli enim tum Censores præter Cæsares, qui omnia Censoriae potestatis munitia, ac proinde etiam Vectigalium locationem & curam in se transfulerant, ita etiam ut sibi solis omnem facultatem in iis Vectigalibus constituendis, reformandis, augendis, diminuendis reservarent, sicut liquet ex alia lege in eodem titulo. Unde etiam quum è Vectigalibus, alia integra spectarent ad Principem, ex aliis autem duas haberent partes, tertiam locandi, quæ civitatum propria, facultatem iisdem indulgent juxta Constitutionem Theodosii. Incogitanter ergo fecit vir summus, qui ad illud Tertulliani de omiſſa suis temporibus Censura, *Enimvero jam dudum Censoria intentionis*

epi-

episcynio disperso quantum denotatus passivitas offert, observat denotare Tertulliano dictum pro simplici notare, quod erat Censorum proprium: hætenus recte; reliqua nollem dicta; Hos scilicet Censores sub Imperatoribus nomen tantum habuisse, non rem, nec norandi jus: quasi scilicet priscus ille Censorum Magistratus remansisset sub Cæsaribus, quem privati quamquam nomine tenus administrarent. Equidem quod ex superioribus satis etiam notum, insolitum illud accidit sub Deciis, ut decreto Senatus & Principum auctoritate, privatus adhuc Valerianus, nondum scilicet Augustus, Censor crearetur, & cum amplissima Censuræ potestate tam circa mores quam censum; ita ut ab ea soli immunes relinquerentur Præfectus Urbis, Consules Ordinarii, Rex Sacrorum, & Maxima Virgo Vestalium. Omissus alioquin & ante & postea sub Cæsaribus usus saluberrimi istius Magistratus, ubi maxime in censura morum versabatur, nisi quatenus aut Delmatius Hannibalianus à Constantino fratre Censor creatus, ut ex ^a Athanasio & ^b Socrate constat; aut *Censor moribus regendis accerrimus*, dictus ^c Ammiano Julianus, & Diodoretiani dictum à ^d Vopisco refertur, *Castiores esse oportere ludos spectante Censore*. At Symmachi ævo constat Theodosium de revocanda Censura veteri sollicitum, eandemque voluisse Senatus arbitrio permittere. Refugit vero communi decreto illud magisterium amplissimus ordo, & in hanc rem conscripta Symmacho oratio sub nomine *Repudiat a Censura*, cujus aliquotiens in Epistolis meminit. Ad quod Theodosii institutum respexisse etiam videtur laudator ejus Latinus Pacatus, à te *voluisti incipere Censuram*; haud aliter nempe ac de Alexandro Severo Lampridius, *Prorsus CENSURAM suis temporibus de propriis moribus gessit*. Accedit præterea

^a Apolog. ad Const.
^b L. I. c. 17.
^c Lib. xxv.
^d In Carino.

Lib. iv. Ep. 45. & lib. v. Ep. 9.

& altera observatio, quod non semel sed bis Censuram gessisse L. Vitellium constet ex hoc Nummo, in quo inscribitur CENSOR II. quod omissum à Scriptoribus, qui in genere Censuræ Vitellii & trium ejus Consulatum meminere. Unde liquet etiam errare viros doctos, qui post Marcum Rutilium Censorinum, nullum bis Censorem adscitum credidere. Gravem certe refert Valerius, hujus Rutilii Censoris iterum creati o-

rationem, qua populum corripuit, *quod eam potestatem*
 BIS sibi detulisset, *cujus majores, quia nimis magna videretur, tempus coarctandum judicassent.* Equidem quum M. Fabius Buteo, qui Censor antea fuerat, Dictator creatus esset, quo Senatum legeret, quæ pars erat Censorii muneris, ipse factum id improbat, pro Rostri-

inter alia professus, *nec Censoriam vim permissam uni &*
 eidem ITERUM. Tanti nempe videbatur semel etiam

Censorem fuisse, ut quum sæpe multiplicarentur in eodem homine Consulatus, tamen vel partem aliquam Censoriæ Potestatis, in eundem iterum conferri, ne ipsi probare auderent, qui insolito illo honore adfici-

bantur. At in Inscriptione Aletrina de quodam L. Beticiliano Vaaro legas inter alia, *Ob hæc Res CENSOREM Fecere BIS*, & in altera T. Flavii Hilarionis, *CENSOR BIS AD MAG. CREANDOS.* Verum hi Censores ex eorum genere, non qui Romæ, sed vulgo in Municipiis & Coloniis creabantur, quæ oppida

suos quoque habuisse Censores, ex^a Livio, ^b Plinii Epistolis, aliisque monumentis antiquis haud ignotum. Et hæc de Censura sub Cæsaribus, cujus rationem non videntur satis adsequuti viri docti, & in qua tradenda haud contemnendum occurrit Nummorum beneficium.

*De Titulis
 aliis Specia-
 libus à Diis
 petitis.*

Accedunt hic peculiaris quædam nonnullorum Augustorum

gustorum cognomenta à DIIS petita; Titulis devictarum Gentium; aut Adfinitatibus nonnunquam ac Adfectibus desumpta. Prioris generis est OLYMPII nomenclatio, quo nomine cultum à Græcis Hadrianum non aliunde manifestius, quam ex rarissimis ejus Nummis constat. Unus occurrit æreus maximus Laodicensium cum inscr. ΑΤ. ΚΑΙ. ΤΡΑ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. In Cimel. Ο ΔΥΜΠΙΟΣ, *Imperator Caesar Trajanus Hadrianus Olympius*. Habuit jam olim geminum ei nummum Erizzo, Reg. Sued. & Mediceo. sed cujus genuinum sensum aut lectionem integram non est adsequutus, ut videre apud eundem licet. Alter Ephesiorum inscriptus ΚΑΙΣΑΡ Ο ΔΥΜΠΙΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΣ *Caesar Olympius Hadrianus*, in averfa Templum cum Τροπαιο & inscr. ΕΦΕΣΙΩΝ

In Cimel. P. Seguini.

Eundem Ο ΔΥΜΠΙΟΥ titulum tribuunt quoque Hadriano alii antiqui Nummi, quos citat in Eusebianis *ἐπιπέτυ*, ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙΣΑΡΑ ΤΡΑΙΑΝΟΝ ΑΔΡΙΑΝΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ Ο ΔΥΜΠΙΟΝ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ. *Animad. P. 225.* Cum Jove nempe *Olympio* communis eidem hæc appellatio, occasione Templi, quod illi pariter ac sibi Athenis dicavit eo nomine Hadrianus, ut ex Dione & Spartiano licet colligere, *Athenis Jovis OLYMPII adem & aram sibi eodemque modo per Asiam iter faciens Tempia sui nominis consecravit.* Unde illustratur etiam Pausanias, qui hujus Templi *In Atticis.* Athe-

Athenis ab Hadriano consecrati meminit, in eoque singulas urbes statuas illi posuisse commemorat, quas nempe erectas sub titulo ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ, ex præclaris his Laodicensium & Ephesiorum nummis liquere videtur. Hinc factum etiam, ut plures occurrant adhuc hodie Nummi Græci ejusdem Hadriani cum Jovis effigie in averfa parte, quos non magis Athenis, ut Erizzo existimavit, quam alibi per Asiam percuffos hinc difcas. Non audiendus proinde illustris Scaliger, qui ludos Hadrianales *Olympia* vocari credit, quod in Olympiada incidere; & à qua etiam explicatione videtur quodammodo recedere in Eusebianis ultimæ revisionis. Præter Jovem enim, cum quo communem sibi hunc titulum voluit Hadrianus, quod diferte à Spartiano traditum, jam olim dictus etiam *Olympius Hercules*, auctoribus Herodoto ac Diodoro; & Inscriptio Alexandri in India apud Philostratum, ΔΙΙ ΟΛΥΜΠΙΩ, & à Pericle susceptum idem Athenis *Olympii* cognomentum, quod ut arrogantia plenum in eodem sugillat Plutarchus, & à Caio denique simile quid tentatum, qui *simulacra Jovis OLYMPII è Grecia Romam transferri jussit, quibus capite dempto suum imponeret*. Neque eundem JOVIS titulum silent antiqui & rariores quidam Nummi tum Romani in Augusto, IOVI OLY. tum Græci in Nerone, ΔΙΟΣ ΟΛΥ. seu ολυμπία, & cui Σωτήρ, ολυμπίω tertium poculum propinasse veteres, notat alicubi Pindarus. Cæterum ab hoc Hadriano Olympio, dictus etiam locus in Delo *Olympium*, quem Hadriani pecuniis ibidem ædificarunt Athenienses, ut ex Phlegonte Hadriani liberto refert Stephanus Byzantius. Inde etiam *Olympia* & *Hadrianea*, seu Hadrianales solemnes ludi per Asiam conjungi videntur in Inscriptioe veteri

Lib. v. de
Emend.
Temp.

Herodot. l.
1. & Diod.
Sic. l. 14.
In Vit. A-
poll. l. 11.
c. 15.
In Pericle.

In Cimel.
Cæsar. &
Museo Sc-
guini.
Od. 14.
Isthm.

In voce Ο-
λυμπία.

teri, EN ZMYPNH OATMΠIA KAI AΔPIANIA; Thef. Grut.
 quamquam mea sententia, non necesse sit illa de eo- cccxiv. r.
 dem agone intelligere; ut nec cum τῆς Ἱερμασίας Emen- L. v. p. 480.
 datore Temporum, Panathenæa, Olympia, Panellenia,
 Hadriana, quorum eadem Inscriptio meminit, de u-
 no etiam eodemque agone interpretari; quod satis re-
 fellit vel unus Pindari Græcus Interpres, quem ipse Ad Olymp.
 libi quoque citat ὁ πένυ. Cæterum hujus Hadriani ex- vii.
 emplo, dictus itidem ab Ephesiis OLYMPIUS Com- Anim. ad
 modus, ut docet nos hodie præclarus ejusdem Augusti Euseb. 215.
 nummus, ΑΤ. ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΟΣ ΚΟΜΜΟΔΟΣ, In Cimel.
 in aversa autem duæ figuræ stantes ΕΦΕΣΙΩΝ ΚΑΙ Regin. Suc.
 ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ. At HERCULIS
 etiam nomen eidem Hadriano tribuunt aliquot Num-
 mi, qualem unum evulgavit Tristanus cum inser.
 HERC. GADIT. seu *Herculi Gaditano*. Quo referri
 debet inscriptio Græca alterius Nummi, prolata jam
 olim à doctissimo Casaubono è penu Thuanea, in qua
Hercules Romanus vocatur, ΑΤΤ. Κ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΣΕ-
 ΒΑΚΤΟ ΣΗΡΑΚΛΗΣ ΡΩΜΑΙΟΣ; & altera itidem
 in qua *Hercules Servator*, idem dicitur ΗΡΑΚΛΕΙ ΟΩ-
 ΤΗΡΙΑΤΤ. *Herculis* alioquin cum nomen tum habi-
 tum gestasse Commodum, è prisca authoribus notum,
 qui illi eandem quoque ROMANI HERCULIS ap-
 pellationem largiuntur, *Appellatus est etiam ROMA-*
 NUS HERCULES, *quod feras Lanuvii in amphithea-* Lamprid. in
 tro occidisset, & alibi accepisse statuas in Herculis habi- Commodo.
 tu, & mensem Septembrem HERCULEUM etiam
 sub eodem dictum tradunt, sicut Urbem Romam ab
 eo *Coloniam Commodianam*, & *Senatum Commodianum*
 nuncupatum; ut mittam Classẽ quoque Africa-
 nam *Commodianam Herculeam* ab eo denominatam.
 Præclaram vero hujus rei fidem adhuc hodie præstant,

Bbbbb cum

cum statuæ Commodi in Urbe cum illo Herculis habitu,

Martial. l.
ix. Ep. 64.

Herculis in magni vultus descendere Cæsar

Dignatus Latia dat nova templa via,

tum adhuc luculentius nonnulla ejus Numismata, cum habitu & ornamentis Herculeis, ac inscr. HERCULI ROMANO AUG. vel ut præfert nummus aureus Regiæ Gallorum Gazæ, HERCULI ROMANO, ac juxta alium Musei Patiniani in eandem Gazam translatis, ΡΩΜΑΙΩΝ ΗΡΑΚΛΑ. *Romanorum Herculi*. Accedit his alius Nummus, in quo figura cum Plaufro, Bove, & Vacca, solito Coloniae deducendæ symbolo, ac inscr. HERCULI ROM. CONDITORI P. M. TR. P. XVII. COS. VII. P. P. ut mittam alterum cum inscr. HERCULI COMMODIANO, quod nempe ab eo tanquam altero Romulo Roma COLONIA COMMODIANA diceretur. Quo proinde referri debet alia adhuc inscriptio, ex qua ROMULUM dictum cum Cæfarem constat in numismate Ephesiorum Mediceo Α. ΑΥΡ. ΡΩΜΥΛΘΟΚΑΙΣΑΡ, *L. Aurelius Romulus Cæsar*. Nec diverso utique consilio, sed majori fide ROMULUS AUGUSTUS dictus jam olim Antoninus Pius in præclaris aliquot illius Nummis. Idem alias HERCULIS nomen à Maximiano adsumptum satis liquet, unde non solum HERCULIUS appellatus in priscis monumentis, sed & singularis Nummus in ejusdem honorem percussus sub figura Herculis cum Hydra depugnantis & inscr. HERCULI DEBELLATORI, de cuius symboli ratione actum jam à nobis alio loco. Nec aliena hinc appellatio HERCULIS VICTORIS, cum Maximino Cæsari, tum magno Constantino necdum Christiano, in aliquot eorundem Nummis tributa. Haud aliter nempe

nempe ac Æmilianus Augustus HERCULIS CONSERVATORIS nomine in veteri Lapide; aut Severus HERCULIS DEFENSORIS elogio signatur in antiquo numismate. JOVII vero nomen à Maximiani Collega Diocletiano receptum docent antiqua Lapidum ac Nummorum monumenta. Hinc utrumque etiam Diocletianum & Maximianum JOVIS & HERCULIS nominibus designatos videas in præclaro Nummo, in quo tres Monetæ cum inscr. MONETA JOVI ET HERCULI Augg. Scilicet ad fidem OPERATORIS, qui de utroque Cæsare exclamat, *Sancte Jupiter & Hercules bone*, alibi, aurea sæcula, *auspicis JOVIS & HERCULIS renasci*. Insignis alter aureus Regiæ Gallorum Gazæ, in quo juncta Diocletiani & Maximiani capita, in averfa iidem duo Imperatores sacrificantes cum Ara aliisque figuris, & inscr. JOVIO ET HERCULIO, Diocletiani & Maximiani nominibus suppressis, quæ alioquin in præclaris id genus Nummis frequenter conjunguntur, nempe JOVIO DIOCLETIANO & HERCULIO MAXIMIANO. Ita solis *Jovii & Herculi* nominibus designant eosdem nonnunquam Scriptores illorum temporum; ut hinc etiam *Herculeæ & Jovia cohors* ab utroque hoc Cæsare, ut videtur, denominata,

*Herculeam suus Alcides Joviamque cohortem
Rex dicit superum.*

Cæterum JOVII nomen à Diocletiano ad Successores ejus Galerium, Maximinum, Licinium, aliosque transiisse rursus ex præclaris eorundem Nummis constat, JOVIUS MAXIMINUS NOB. CÆSAR; aut JOVIUS LICINIUS Augg. vel juxta eximium Nummum inclitæ Regiæ, DD. NN. JOVII LICINII INVIC. Augg. ET CÆS. quem videre etiam licet a-

Bbbbb 2 pud

In Cimel.
Reg.
Christ. &
Card. Buon-
comp.
Panegy.
Maximian.

Vid. Panegy.
Maxim. & Eumen.

Claud. de
Bell. Gildon.

Tom. III.
P. 428.

Lib. I. pud Trifanum, qui eundem de Galerio Maximiano, qui JOVIUS dictus, & Licinio ab eodem Galerio creato Cæsare haud incommode mea sententia explicat; quamquam norim in alia sententia versari eruditos Antiquarios, ac inter eos amicum nostrum, qui eundem suis ad me litteris de Liciniis Patre & Filio interpretabatur. A JOVIO vero profectum postea JOVIANI AUGUSTI nomen, ut videre licet apud Themistium in Panegyrico, quem dixit eidem Imperatori, sicut alias *Sententiam Jovianalem*, h. e. à Jove prolatam vocat Martianus Capella. Cæterum de ipsa ΘΕΟΥ vel DEI citra ambages appellatione, quam Senatui, Augusto, Caio item, Aureliano, Caro tribuunt quoque antiqui Nummi, jam abunde egimus a libi in hoc opere.

De Titulis
DEVICTA-
RUM GEN-
TIUM.

A Victoriis aut Titulis devictarum Gentium nota ex iisdem cognomina GERMANICI, BRITANNICI, SARMATICI, DACICI, ARMENIACI, ARABICI, ADIABENICI, PARTHICI, MEDICI, PERSICI, Drusis, Germanicis, Caiis, Claudiis, Neronibus Vitelliis, Domitianis, Nervis, Trajanis, Antoninis, Severis, Maximinis, Diocletianis, Caris, in eorundem Nummis usurpata. Neque enim idem mos Romanorum, quem apud Persas obtinuisse docet Agathias; ut devictæ Gentis appellationem Victoris demum filius gestaret. At summa illa non privatorum solum libera adhuc Republica, sed Augustorum etiam ambitio; ut reliquis fastigii sui titulis debellatæ gentis cognomentum infererent, sicut de Lib. XXII. Juliano loquitur Ammianus, *ornamentis illustrium gloriarum insereve PARTHICI cognomentum ardebat*. Ita insuper ex iisdem Nummis patet, quam vere per intervalla temporum decreta hæc iisdem narrent Historiæ
Augu-

Lib. IV. p.
135. ed.
Reg.

Lib. XXII.

Augustæ Scriptorum; nec *Armeniæ*, ut vulgo apud eodem legitur, sed *Armeniæ* reponendum esse vocabulum. *JUDÆICI* vero cognomen ob Religionis odium & gentis contemptum, non item videmus à Vespasiano aut Tito admissum, quamvis frequens *JUDÆÆ CAPTÆ*, & in aliis rarioribus Nummis eorundem Cæsarium *JUDÆÆ DEVICTÆ* occurrat mentio. Cæterum exceperunt eosdem Titulos sequiori ævo cognomina *ALEMANNICI*, *FRANCICI*, *GOTTHICI*, *PONTICI*; quæ in Valentiniani, Justinii aliorumque illius ætatis Augustorum Inscriptionibus & Monumentis passim leguntur. Indignatur quidem eo nomine Gotthorum Rex Theodebertus apud Agathiam, quod Justinianus *Francicum* se, *Alemannicum*, *Gepidicum*, *Longobardicum* in Edictis inscriberet, quasi omnium illarum gentium debellator esset ac dominus. In vicem nempe *GERMANICI*, amati adeo pluribus Augustis Cognominis, ut vel eorundem Nummi luculenter arguunt, inducta postea nomina cum *FRANCICI* tum *ALEMANNICI*. Utrumque etiam simul jam olim receptum, quum nondum Alemannia aut Francia nomine Germania reliqua; sed cum eadem Alemannia, tum Francia, pars quædam aut veluti appendices Germaniæ censebantur. Hinc de Probo Vopiscus, *testes Germani & Alemanni longe à Rhæni submoti littoribus*, & de Caracalla Spartianus, *Nam quum GERMANICI & Parthici & Arabici & ALEMANNICI nomen adscriberet, nam Alemannorum gentem devicerat*. Unde miror doctissimum Dionis aliorumque Excerptorum editorem, apud unum Aurelium Victorem in rebus Caracallæ mentionem Alemannorum observare, qui recte alias in iisdem Excerptis *Ἀλμαννοὶ* in *Ἀλμαννοὶ*, seu *Alemannos* transmutat. Conjun-

Lib. I. p. 15.
ed. Reg.

Pag. 109.

Æta autem vides in adductis modo auctorum locis
 GERMANICI & ALEMANNICI, ut diversa ad-
 huc nomina; donec posterius, quamquam ferius, la-
 tioris Germanorum gentis locum paullatim occupavit.
 Eadem nempe ætate inducta ALEMANNIÆ &
 FRANCIÆ in Historiam Cæsarum & mox in eorum
 quoque Nummos vocabula. Prioris fidem faciunt cum
 Nummus aureus magni Constantini ab Occone descri-
 ptus, & cui geminum vidi apud illustrissimum Colber-
 tum cum inscr. ALEMANNIA, (non ut habet vul-
 gata inscriptio Nummi Gazæ Arefchotanzæ ALA-
 MANNIA) tum duo alii Constantini Junioris, prior
 cum eodem Gentis nomine, alter à Trifano traditus
 ALEMANNIA DEVICTA. Unde liquet, ut obiter
 hoc dicam, corrigenda ea Auctorum loca, in quibus
Alamannia vulgo & *Alamanni*, pro *Alemannia* & *Ale-*
manni legitur. Posterioris vero seu FRANCIÆ me-
 minit itidem nummus aureus Magni Constantini,
 quem in illustrioribus Italiæ vestræ & Galliæ Cimeliar-
 chiis tractare licuit, & ejus quoque iconem inde nan-
 cisci, quæ priori parte Constantinum signat, postero-
 ri Tropæum & jacentem mulierem, solitum Provinciæ
 debellatæ symbolum, cum inscr. GAUDIUM RO-
 MANORUM, infra FRANCIA.

Font. III.
 581.

In Cimel.
 Reg. Gall.
 Card. Leop.
 Med. & Ill.
 Colberti.

Vix aliud monumentum illustrius videas hujus appel-
 lationis, quamquam FRANCORUM non obscura sit
 apud Libanium, Ammianum, Socratem, aliosque
 mentio in rebus Constantini filiorum & Juliani; et jam
 ante FRANCICI cognomen tum Probo tribuat Vo-
 piscus,

piscus, *Tu FRANCICUS, tu Gothicus, tu Sarmaticus, tu Parthicus*: ut facile pateat, ævo Valentiniani non primum illud repertum, sicut quibusdam eruditis placuit. Quæ autem FRANCIA in hoc Nummo designetur abunde docebunt vel Procopius, vel Agathias, apud quos frequenter occurrunt Franci circa Rhenum habitantes, & Germani olim dicti. Parcimus congerendis locis, in re hodie non ignota. Germanorum itaque & Germaniæ loco, quibus appellationibus antea vocabantur, FRANCORUM & FRANCIÆ nomen non ævo solum Agathiæ aut Procopii, sed jam Probi & Constantini ætate receptum, sicut alterum *Alemannia & Alemannorum*; ut cum ex Auctoribus eorum temporum, tum ex præclaris his Nummis constat. Quibus addas licet Hieronymum, *Inter Saxones quippe & Alemannos gens ejus non tam lata quam valida*, apud Historicos GERMANIA, nunc vero FRANCIA vocatur. Non ergo in solum Alemannorum nomen concessit Vopisci ævo Germanorum appellatio, (ut male ad eum Scriptorem adferebat *ὁ πᾶν*, quo Casauboni loci cujusdam interpretationem refelleret) sed Francorum quoque; ut clarissime diu etiam post Vopisci tempora Procopius & Agathias docent. Cæterum non Francorum solum, sed FRANCIÆ quoque, sicut in superiori Nummo & adlegato Hieronymi loco mentio cum apud Claudianum,

— quam FRANCIA Reges.

Quos dederis;

tum in antiquis aliquot Juliani Codicibus, ἡγελέθεν ἢ αὐτὰ κτ' τὸ συγγενὲς σύμμαχοι πρεσβυμότατοι ΦΡΑΓΓΟΙ κτ' Σάξωνες ἢ ὑπερ ἢ Ρήνον κτ' τὴν ἐσπερίαν θάλατταν ἔθνῶν τὰ μαχημώτατα κτ' πόλις πᾶσι κτ' ΦΡΑΓΓΙΑ πρεσβυκτ' Ρήνον. pro quibus postremis verbis expuncto *Franciæ* nomine quod

In Vita Hilarii.

In Pr. Conf. Stil. l. 1.

Orat. 1.

quod inutilis videretur ejus repetitio post præmissos Francos, Φράγκων παρονομασίαν admittit in textum Juliani Petavii. Sequebantur vero eum pro jure consanguinitatis auxiliares promptissimi FRANCI & Saxones, Gentium qua trans Rhenum & ad mare habitant bellicosissime, & civitas universa, & FRANCIA Rheno adjacens. Utramque alias Germanorum Gentem Francos & Alemannos, inter se acerrime nonnunquam commissos abunde docet

Var. lib. 11. Theodericus apud Cassiodorum, qui ob debellatos
c. 45. Alemannos Ludovico Francorum Regi gratulatur.

Lib. 1. p. 13. Quamquam enim utrique Germani, longe tamen moribus & cultu dispares: Franci juxta Agathiam vestitu tantum & lingua à Romanis diversi, iisdem cæterum legibus & moribus usi, inter omnes barbaros maxime civiles, & sacrorum reverentes: Alemanni autem truces & sacrilegiis, ut ille quidem perhibet, adfueti. Errat vero haud leviter Libanius, qui Francos quasi Φραγκων

L. II. p. 36. seu gentem bene vallatam, & inde corruptum Φραγκων seu Francorum nomen: quasi nempe à Græcis Franci nomen suum essent mutuati. Locum, quia haud passim obviis, & Francorum etiam situm tangit, adscribemus;

In Basilic. 138. Εἰς τὸν Κελτικὸν ποταμὸν ἐπὶ αὐτὸν ὠκεανὸν καθεύθον, ἔτις ὁ πεφραγμένον παρὰ τὸν ποταμὸν ἔργον, ὡς ἐπὶ τῶν πεφραγμένων ἀπὸ αὐτῶν φραγκωνοὶ τῶν πεφραγμένων, ἐνομαζόμενοι ΦΡΑΚΤΟΙ. οἱ δὲ ὑπὸ τὸν ποταμὸν κελλευται ΦΡΑΚΟΙ. τὰ τῆς ἐστὶ πεφραγόμενα τῆ τῶν ποταμῶν ἀμαθία διεφραγμένη. Gens est Celtica trans Rhenum fluvium ad ipsum Oceanum pertingens, adeo bene vallata ad casus bellicos, ut appellationem ab ipsis rebus gestis nacti dicantur FRANGTI, (seu vallati) à multis autem vocentur FRANCI, corrupto nempe ex errore plurium nomine. Cæterum & FRANCICI & ALEMANNICI, ac reliqua id genus cognomina devictarum Gentium, uno nonnunquam titulo complexi VI-

CTOR

CTOR GENT. BARBARR. aut DEBELLATO-
 RI GENT. BARBARARUM, sicut legitur in præ-
 claro Nummo Constantis; aut TRIUMFATOR
 GENT. BARB. in altero argenteo magnitudine
 & raritate insigni. Quo spectat geminus titulus DO-
 MITORIS GENTIUM BARBARARUM in ve-
 teri Lapide Valentiniani Augusti, & alius Nummus
 eximius magni Constantini, cum ampliori adhuc elo-
 gio EXUPERATOR OMNIUM GENTIUM,
 quem vidisse memini in incomparabili Triumphatoris
 Regis Gaza.

In Cimel.
 Regio.
 Christ.

Thef. Grut.
 M. LXXXVI.
 9.

Adfinitatis vero aut *Adfectus* suscepta nonnunquam
 à Cæsaribus nomina parandæ benevolentæ, aut in gra-
 ti erga Decessores animi significationem. Hinc spectat
 ANTONINORUM nomen celebratum adeo in mo-
 numentis Historiæ Augustæ, & quod sex Cæsaribus
 vulgo Nummi tribuunt, *Antonino Pio, Marco Aurelio,*
Commodo, Caracalla, Diadumeniano, & Elagabalo. His
L. Verum & Getam addit Capitolinus in Macrino, ut
 octo *Antoninos* efficiat; quod tamen nomen in eorum
 Nummis qui supersunt non pauci, expressum hodie
 non legas. Inde vero, ne tot ANTONINI confu-
 sionem inducerent, quod monuit etiam egregius Le-
 gum interpres, vocati iidem in libris Jurisconsultorum
Divus Pius (nonnunquam *Titus Antoninus, & Antoninus*
Pius); *Divus Marcus*; *Divus Commodus*; *Caracalla* autem
Divi Antonini nomine passim designatus. Cæterum ex
 iisdem Nummis patet luculenter, quam vere inter re-
 liquas Senatus acclamationes, hanc in Alexandro Seve-
 ro referat Lampridius, *MONETÆ nomen ANTONI-*
NI reddatur; aut alibi adsumpto à militibus in nomen
Antonini Diadumeniano, ANTONINUM habemus,
omnia habemus. Ab Antonino Pio scilicet ad M. Aure-
 Ccccc lium

De Titulis
 ADFINI-
 TATIS aut
 ADFECTUS.

Revard.
 Var. l. III.
 c. 10.

lium & reliquos dein transiit usus hujus appellationis, pro more illorum temporum, quo adoptati Caesares Decessorum nomina vulgo retinebant; unde & NERVA TRAJANUS & TRAJANUS HADRIANUS, & ipse Pius HADRIANUS ANTONINUS in eorum Nummis & Marmoribus vocantur. Ita SEVERUS PERTINAX frequens in Severi Nummis, ut esset Imperator vere nominis ejus, vere PERTINAX, vere SEVERUS, ac ut idem Auctor paullo ante, se quoque PERTINACEM vocari jussit, quamvis postea id nomen aboleri voluerit querimonia amicorum. Quod discrimen notant adhuc hodie ejusdem Severi Nummi, cum adjuncto cognomine *Pertinacis* & sine eodem frequentes, adeo ut hos etiam prioribus posteriores vel inde constare possit.

Rævard.
Var. lib. III.
c. 10.

L. 12. § 2.
D. de fidei-
com. libert.

Vid. Thes.
ECLXXI. 1.

* L. 1. § 10.
D. de extra-
cogni.

† L. 6. § 2.
D. de Polli-
cit.

* L. 11. § 3.
D. de mun.
& hon.

Neque tamen cum laudato paullo ante Juris Antiste, ad eundem Severum ac filium Antoninum vulgo Caracallam respexisse crederem Modestinum, ubi ait, *Divus Antoninus & Pertinax rescripserunt*. Non vero ideo, ut colligere quis posset, quod jam ante mortem, *Pertinacis* cognomen abdicaverat Severus, illud enim eidem mortuo tribuunt quoque lapides antiqui: aut quod præter ordinem temporum ac aliorum id genus Rescriptorum morem, in quibus vulgo *Divi Severus & Antoninus* occurrit, filius Patri præponatur; id enim in his Imperatoribus factum nonnunquam videas, ut frequenter ab Ulpiano de utroque Severo & Caracalla, ^a *Rescripto Imperatoris nostri & Patris ejus*, aut ^b *Imperatoris nostri & Divi Patris ejus*, ac ab ipso quoque Modestino, ^c *Divus Magnus Antoninus cum Patre rescripsit*. Sed illud obstat, quod parum verisimile videatur ac sit insolitum alias vel apud Auctores, vel in aliis Nummorum Lapidumve monumentis, solo *Pertinacis* nomine Severum designari; sicut neque per *Trajanum Hadria-*

Hadrianus, aut per *Hadrianum* Pius solent intelligi, quamquam ambo ea cognomenta tulerint: Ad M. Antonium itaque & Helvium Pertinacem respexit, mea sententia, Modestinus, quorum ille non semper *Divus Marcus*, sed *Imp. Antoninus* sæpe inscribitur, ut passim, *Imperatores Antoninus & Verus*. Neque vero insolitum in libris veterum Jurisconsultorum, ut Imperatorum, quorum exstabant eadem de re Rescripta, quamquam non simul regnassent sicut Divi Fratres, nomina conjungantur; quomodo ^a *Divus Pius & Severus rescripserunt*; alibi ^b *D. Vespasianus & Hadrianus*; item ^c *D. Pius & Imperator noster*, nempe Antoninus Caracalla. Ut vero ad Marcum potius quam ad Pium referam facit, quod postremum vix solo *Antonini* nomine designatum videas in iisdem libris, verum, ut jam innui, aut sub nomine *Divi Pii*, aut cum prænomine *Titi Antonini*, vel cognomine *Divi Antonini Pii*. Quamquam & solis *Divi Antonini* nominibus *Pium* videatur designasse Paulus, ubi inquit, *Divus Antoninus Antiochenses colonos fecit, salvis tributis*, mox de Caracalla, *Imperator noster Antoninus civitatem Ernisenorum*, &c. Deductam enim à Pio non autem à Marco Antiochiam, ut existimabat Scaliger, minus à Caracalla, alibi ex eadem Nummorum penu docemus. Unde liberum est lectori ad alterutrum vel Pium vel Marcum, Rescriptum, de quo agit Modestinus, referre. Cæterum adfectatam ab eodem Severo cum Marco adfinitatem, & erga memoriam Commodi propensionem, egregie illustrant rariores ejusdem vel filii Caracallæ nummi, in quibus aut Severus **DIVI MARCI FIL.** aut Caracalla *Commodus* etiam vocatur, ut in veteri Nummo Laodicensium apud ^{Tom. 11.} ^{p. 185.} ^{In Cimel.} ^{Ill. Cam.} ^{L. 2. §. 3.} ^{D. ad SC.} ^{Vellei.} ^{L. 18. §.} ^{30. D. de mun. & hon.} ^{L. 4. D. ad SC. Vellei.} ^{L. 8. D. de Cens.} ^{CCCC 2} ^{NEP.} stanum. Singularis etiam hujus notæ nec passim obvius ejusdem Severi nummus, inscriptus **ANTONINI**, **CCCC 2** **NEP.**

In Cimel.
Card. Me-
dic.
Vid. Thef.
ECLXXI. 1. 2.

NEP. seu *Nepos*; quo illam cum Marco adgnationem magis adstrueret, qui *PII* adoptione filius; & *Adriani* exemplo, qui in aureo Nummo inscriptus *DIVI NERVÆ NEP.* sicut in Lapidibus antiquis; aut quomodo in iisdem Antoninus Caracalla, *M. Aurelii Nepos*, *Antonini Pii Pronepos*, *Hadriani Abnepos*; *Traiani* autem & *Nervæ Adnepos* aliquoties vocatur. Huc referri etiam debet expressa illa sanguinis ac adfinitatis significatio in nummis Maxentii, *DIVO MAXIMIANO PATRI MAXENTIUS AUG.* & in alio *IMP. MAXENTIUS DIVO MAXIMIANO SOCERO*; ut eundem Socerum & Patrem vocet. Signata rursus in aliis Nummis ejusdem Maxentii in Filium pietas, *IMP. MAXENTIUS DIVO ROMULO AUG. FILIO*, & cum Constantio Chloro cognatio, *IMP. MAXENTIUS DIVO CONSTANTIO COGNAT.* ut sedulitatem abunde agnoscas illius *Cæsaris*, in prodendis ad posteros propriis necessitudinibus.

DIS-